

Ljudska PRAVICA

„LJUDSKA PRAVICA“
USTANOVljena 8. OKTOBRA
1954 # MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT DNEVNIK IN
DNEVNIK, OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDIK
OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z »BORBO«

Leto XX. Stev. 295
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
List izhaja vsak dan razen
petka # Cena 10 dinarjev

Družbeni plan za prihodnje leto

Zvezni izvirni svet je te dni izročil ljudski skupščini osnutek družbenega plana za prihodnje leto. Glavna in osnovna politična naloga je znaten nadaljnji porast proizvodnje, tako industrijske kot tudi kmetijske. Za povečanje industrijske proizvodnje za 14% — kolikor predvideva plan — so dani realni pogoji: začetek obratovanja večjega števila novih objektov, upanje na boljše izkoriščanje že obratujočih industrijskih naprav, dalje to, da je naša industrija začela izdelovati celo vrsto novih izdelkov itd.

Tudi glede na to, da bomo stori- li več ukrepov za pospeševanje kmetijstva, lahko pričakujemo delno povečanje kmetijske proiz- vodnje glede na povojno povpreč- je in na znatno večjo proizvodn- jo, kakor letos, ko smo imeli malo letino. Vse to bo seveda dosegljivo, če bo vreme ugodno.

Povečanje proizvodnje bo uspešno plovilo na vse naše gos- podarsko življenje. Predvsem bo omogočilo, da bomo z večjim iz- ovozom zmanjšali primanjkljaj v naši plačilni bilanci, ki hudo bremeni našo proizvodnjo (vtem ko predvideva plan povečanje dotoka deviznih sredstev za kakih 9%, bomo z omejitvijo uvoza in odgo- ditvijo odplačevanja srednjeroč- nih dolgov naša plačila v tujini znižali za kakih 6%). Na drugi strani bo večja proizvodnja pod- laga za nadaljnje pospeševanje gospodarstva in zaboljšanje živ- ljenskega standarda. Povečanje industrijske proizvodnje nepo- vedno pripede k zboljšanju stan- darda, ker gre predvsem za po- večanje proizvodnje blaga za ši- roko potrošnjo.

Plan prinaša nekatere spre- membe v naši investicijski poli- tiki. Glede na letošnje leto se bo spremenil tudi obseg investicij in njihova sestava. Z delnim zmanj- šanjem obsega investicij naj bi njihovo raven uskladili z našimi smotnimi možnostmi, da preli- tno popraševanje po investici- jah potrebnih ne bi motilo stabilizacije trga (predvideno je zmanjšanje celotnih investicij na družbenem področju za kakih 7%). Na drugi strani pomeni ob- čutno zmanjšanje deleža industri- je v celotnih investicijah prava- prav drugačno razdelitev sred- stev, kar omogoča večje investic- ije v kmetijstvu, prometu, gra- dilo stanovanj in drugih objek- tov družbenega standarda, kakor tudi upostavitve rezervnih skla- dov. Večje spremembe v sestavi investicij, kakor je predvideno v planu, ni bilo moč doseči zato, ker bo treba tudi v prihodnjem letu investirati v nedograjene objekte osnovne investicijske graditve. Z njihovo dograditvijo bodo v pri- hodnjih letih omogočene še večje spremembe v sestavi investicij, kar se bo pokazalo že v letu 1956.

Povečanje proizvodnje v pre- delovalni industriji omogoča po- vrstitev zaloge blaga za široko po- trošnjo za kakih 15%. Če bomo izpolnili tudi ostale zahteve druž- benega plana, a to so: povečanje proizvodnje blaga za široko po- trošnjo, predvideni uvoz in stabi- lizacija cen, lahko pričakujemo, da se bo potrošnja na prebivalca v prihodnjem letu povečala, in si- cer potrošnja industrijskih izdel- kov za kakih 12%, kmetijskih pri- delkov pa za kakih 8%. To pome- ni, da bi se z vzporednim zoi- čanjem plač in zaslužkov za 8 do 10% prihodnje leto za toliko zboljšal življenjski standard.

Kakor vidimo, pride v družbe- nem planu za prihodnje leto bolj do izraza usmeritev na postopno doseganje življenjskega standarda, kar je omogočeno z dosedanjim gospodarskim razvojem in vzpo- rokom našega gospodarstva. Razum- ljivo je, da ta politika prihodnje leta se ne bo prišla v celoti do iz- razja zaradi izjemnih razmer, v katerih se razvija naše gospodar- stvo (posledice suše, ki jih bomo letno čutili tudi v prihodnjem letu, primanjkljaj v plačilni bi- lanci, nedograjeni ključni objekti).

V naslednjih letih pa lahko prič- kujemo, da bomo ob razdelitvi dohodkov čedalje več sredstev in- vestirali v postopno doseganje živ- ljenskega standarda.

Tretja značilnost družbenega plana je to, da predvideva važne ukrepe za stabilizacijo trga, in sicer: upostavitve rezervnih de- narnih skladov, ki bi prišli v ob- tok samo, kadar je položaj na trgu ugoden, vskladitev izvoza in vzpodbujanje izvoznikov s potre- bami domačega trga in politiko notranjih cen, zagotovitev stabil- nih tečajev za uvoz surovin in osnovnih pomožnih potrebščin, uporaba finančnih in bančnih in- strumentov za usmeritev gibanja na trgu, delna razširitev določa- nja najvišjih cen nekaterih su- rovin itd.

Vse te ukrepe, čeprav so ne- kateri tudi nekoliko administrati- tivni, je narekovala letošnja prak- sa. Njihovega pomena ni treba poudarjati, saj vemo, da vsaka motnja na trgu neugodno vpliva na gibanje vsega gospodarstva, zlasti pa na življenjski standard, ker povzroči hkrati motnje v raz- delitvi. Zato je stabilen in urejen trg eden najvažnejših pogojev za razvoj gospodarstva, za izpolni- tevsah zahtev družbenega plana.

Važna značilnost družbenega plana so tudi spremembe v siste- mu razdelitve dobička in formi- ranja plačnega sklada. Družbeni plan predvideva kot glavno v si- stemu plač za prihodnje leto, da se bo plačni sklad oblikoval na podlagi tarifnih pravilnikov, ki jih potrjujejo upravni odbori. V teh tarifnih pravilnikih pride do izraza dejanska delovna storilnost. Raven plačnega sklada, ki ustreza ravni, predvideni v tarifnem pravilniku in doseženi storilnosti, ni podpržena obdavčenju. Ostali do- hodek je dobiček podjetja, ki ga obdavči federacija proporcional- no, vtem ko razdele ostali del ko- mune in podjetja.

Namen tega ukrepa je bil, da bi delavci in uslužbenci čimbolj zainteresirali do delovne storilno- sti, od česar bo odvisna višina njih- ovih plač in zaslužkov. Delovna storilnost je podlaga vsega gos- podarstva in zato je razumljivo, da smo posvetili temu vprašanju naj- večjo pozornost. Praksa bo poka- zala, koliko smo s tem predlogom uredili vprašanje sistema plač v gospodarstvu, čeprav lahko mirno rečemo, da pomeni to korak na- prej glede na dosedanj plačni sistem, ker je mnogo bolj upošte- vana delovna storilnost. »Borba«

PO JOXOVEM RAZGOVORU S SOVJETSКИM POLITIKI

Francoski stiki z ZSSR pred ratifikacijo pariških sporazumov in oborožitvijo Zahodne Nemčije

Moskva, 12. dec. (Tanjug). Dveurni razgovor, ki so ga imeli Ma- lenkov, Hruščev in ostali sovjetski politiki s francoskim veleposla- nikom Joxom v Domu sindikatov po akademiji ob desetletnici sovjetsko-francoske pogodbe o sodelovanju in medsebojni pomoči, je še zmeraj predmet ugibanj in tujakajšnjih diplomatskih in novi- narskih krogov. O vsebini razgovora med banketom, toda za za- prtimi vrati in ob zelo omejenem številu udeležencev francoski krogi strogo molče. V javnost je prišla samo vest, da so načeli mnoga vprašanja.

Glede na glavno temo — so- vjetsko-francosko prijateljstvo in nevarnost oborožitve Nemčije, je verjetno, da so si sovjetski vodi- telji prizadevali, da bi z novimi argumenti prepričali francoskega veleposlanika o potrebi po sodelo- vanju med obema deželama in po tem, da bi se nadalje veljala po- godba, ki je, kakor v Moskvi ne- nehoma poudarjajo, nezdržljiva z ratifikacijo pariških sporazu- mov.

Sovjetska stran stalno poudarja zanimanje SZ in dežel, ki so bile zastopane na moskovski konfe- renci, za razvoj dogodkov v Za- hodni Evropi. V SZ poudarjajo tudi vlogo, ki bi jo lahko imela Francija, zlasti pa francoski par- lament, v odklonitvi pariških spo- razumov. Tukajšnji časniki so v celoti objavili govore vseh govornikov na predsinodni proslavi v Domu sindikatov, danes pa na ši- roko pišejo o pozivu sovjetskih javnih delavcev, namenjenem udeležencem evropskega posveto- vanja v Parizu, naj nastopijo proti oborožitvi Zahodne Nemčije. V pismu je poudarjeno prepričanje, da so zdaj pogoji za ureditev nemškega vprašanja s pogajanjmi med štirimi veleposlanci ugodnejši kakor kdajkoli, toda poprej je morali odkloniti ratifikacijo pari- ških sporazumov.

Tuja opozovalci se zanimajo

Indijski tisk o predsedniku Titu

New Delhi, 12. dec. (Tanjug). Delhijski tisk objavlja danes odlomke iz življenja predsednika Tita in obširne članke o Jugo- slaviji. Tako posveča »Times of India« skoraj celo stran pred- sedniku Titu. Časnik piše o vlogi jugoslovanskega predsednika pri organiziranju sindikalnega gibanja, armade in vodstvu ju- goslovanske politike. »Tito je,« zaključuje list, »spretno vodil de- želo skozi burne čase mednarod- nih dogodkov. Pokazal je svetu, da socializem obsega demokracijo, svobodo in človeške pravice in da je politika mirnega obrav- navanja problemov možna.«

Tudi revija indijskega Sveta za mednarodna vprašanja »Med- narodna politika« je posvetila svojo zadnjo številko obravnavi jugoslovanske stvarnosti.

Predsednik republike maršal Tito na krovu »Galeba«

Na Indijskem oceanu

Na »Galebu«, 12. dec. (Tan- jug). Predsednikova eskadra že tretji dan pluje po Indijskem oceanu. Vreme je še nadalje mirno in lepo. Nocoj bo »Galeb« preplul pol poti med Adenom in Bombayem.

Hammarskjöldova pot v Peking samo zaradi 11 letalcev, obsojenih v Pekingu zaradi vohunstva?

(Od posebnega dopisnika »Borbe«)

New York, 12. dec. Tu posvečajo izredno pozornost pobudi ge- neralnega tajnika OZN Hammarskjölda, da obišče Peking in se sestane s kitajskim ministrskim predsednikom Ču En Lajem ter tako izpolni sklep Generalne skupščine OZN, da mora OZN posre- dovati za izpustitev ameriških letalcev, ki so jih Kitajci ujeli v korejski vojni in nedavno v Pekingu obsodili zaradi vohunstva. Tu sodijo, da namen Hammarskjölda presega priporočilo skupščine. Takšen obisk najvišjega funkcionarja OZN lahko pomeni, da organizacija dejansko priznava kitajsko osrednjo vlado in da potemtakem pripravlja vključitev Kitajske v OZN.

Ze samo dejstvo, da se je prv- ič v zgodovini OZN njen gene- ralni tajnik odločil potovati na Kitajsko, razlagajo kot dokaz

ugled. Po drugi strani pa naj bi s Hammarskjöldovim pozivom Ču En Laju dali zadoščenje za do- sedanje preziranje Kitajske in poudarili njeno veljavo.

Hammarskjöldova brzojavka Ču En Laju, odposlana v petek, a objavljena šele sinoči, sestoji iz skrbno izbranih besed. »V luči zaskrbljenosti, ki me navdaja,« je rečeno v njej, »bi zelo cenil možnost, da o njej razpravljam osebno z Vami.«

Generalni tajnik je predlagal za datum sestanka dneve okrog 26. t. m.

Iz besedila brzojavke izrecno sledi, da bi Hammarskjöld sez- nanih kitajskega ministrskega predsednika o raznih razpolo- ženjih, ki so v Generalni skupščini OZN prišla do izraza v zvezi z debato o ameriških letalcih. Ta razpoloženja so teme- ljila na dejstvu, da je vlada ZDA očitno pod pritiskom desnih eks- tremistov v republikanski strani sprožila zahtevo, naj OZN raz- pravlja o tej zadevi. Prav tako so mnoge delegacije izrazile mnenje, da ne bi bilo treba ukre- nitih nicesar, kar bi zaostriło od- nose in žalilo Kitajce.

Znano je, da je bila ostra opo- zicija ZDA doslej poglavitna ovira, da bi uredili odnose med OZN in Kitajsko. Če se bo Ham- marskjöldova mislija posrečila, bo ta ovira postopno odpadla.

Jaša Levi

Peking še ni privolil

New York, 12. dec. (Reuter). Na poti na Kitajsko hosta gene- ralnega tajnika OZN Hammars- kjölda spremljala funkcionarja OZN Američan Ralph Bunch in Rus Černišev.

Vendar Hammarskjöld doslej iz Pekinga še ni dobil privolitve v predlog, da bi obiskal Kitajsko.

Gospodarsko sodelovanje med Kitajsko in Burmo

Peking, 12. dec. (Nova Kitaj- ska). Komunique, ki so ga objavili po razgovorih U Nuja in Ču En Laju, pravi, da odnosi med obema državama še nadalje temelje na načelih sožitja.

V komuniqueju so napovedane letalske zveze, obnova cestnega prometa in pogodba o poštnem in brzojavnem prometu med obema deželama. Glede blagovne menjave je določeno, da bo Ki- tajska uvozila letno okrog 200 tisoč ton riža iz Burme, Burma pa bo iz Kitajske uvažala indu- strijsko opremo.

Italijanska trgovinska delegacija v Beogradu

Beograd, 12. dec. (Tanjug). — Davi je prispela v Beograd ita- lijanska delegacija za trgovinska pogajanja z Jugoslavijo. Delega- cija vodi dr. Enzo Storoni. Na postaji so jo sprejeli predstavi- niki Državnega tajništva za zu- nanje zadeve in zastopniki ita- lijanskega veleposlaništva.

Tu navajajo več momentov v dokaz, da se ZDA pripravljajo na postopno opuščanje nasproti Ki- tajski in da bodo nemara našle način, da ublažijo napetost v od- nosih s Pekingom:

1. Nacionalni varnostni svet ZDA je sklenil, da se mora poli- tika ZDA v prihodnje izogibati spopadam in potemtakem tudi sleherni nadaljnji zaostritvi polo- žaja na Daljnem vzhodu.
2. Nacionalno združenje za usmerjanje ameriške politike, ka- terega člani so zelo ugledni po- slovni ljudje, je objavilo poro- čilo, v katerem zahteva, naj ZDA spremene politiko nasproti Pe- kingu, predvsem trgovinsko poli- tiko, kasneje pa tudi ostalo. Spričo zvez, obveščeniosti in ve- likega vpliva članstva tega zdru- ženja za ameriško politiko sodijo, da ne bi vključili v poročilo takš- nih priporočil, če Washington in Bela hiša takih težen ne bi pod- pirala.

Znano je, da je bila ostra opo- zicija ZDA doslej poglavitna ovira, da bi uredili odnose med OZN in Kitajsko. Če se bo Ham- marskjöldova mislija posrečila, bo ta ovira postopno odpadla.

Jaša Levi

Peking še ni privolil

New York, 12. dec. (Reuter). Na poti na Kitajsko hosta gene- ralnega tajnika OZN Hammars- kjölda spremljala funkcionarja OZN Američan Ralph Bunch in Rus Černišev.

Vendar Hammarskjöld doslej iz Pekinga še ni dobil privolitve v predlog, da bi obiskal Kitajsko.

Resoluciji o propagandi in posojilih zaostalim deželam

New York, 12. dec. (AFP). Ge- neralna skupščina OZN je spre- jela sinoči s 45 proti 5 in 9 vzdr- žanim glasovom resolucijo poseb- nega političnega odbora, v kateri so pozvali vse države, naj odstra- nijo ovire za izmenjavo informac- ij in idej med narodi.

Skupščina je sprejela tudi re- solucijo, ki določa ustanovitev mednarodne finančne korporacije za pomoč nezadostno razviti- m deželam. Mednarodna banka bo izdelala statut, po katerem bi ustanovili korporacijo, ki bo da- jala posojila iz privatnih virov prizadetim deželam.

Za resolucijo je glasovalo 50 delegatov, 5 vzhodnoevropskih se je glasovanja vzdržalo.

PRED SESTANKOM SVETA ATLANTSKE ZVEZE

RAZLIČNA MNENJA o pooblastilih atlantskih poveljnikov glede uporabe atomskega orožja

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

London, 11. dec. Na sestanku sveta Atlantskega pakta, ki bo prihodnji teden, bodo baje sklepali o uporabi taktičnega atom- skega orožja »v primeru napada na Zahodno Evropo«. Mnenja med članicami Atlantskega pakta o tem vprašanju so ostro de- ljena.

V Belgiji, Holandski in Dan- ski so dokaj ostro kritizirali za- hteve dveh poveljnikov sil At- lantskega pakta, naj bi o uporabi taktičnega atomskega orožja v »primeru napada« odločili samo vojaški krogi brez slehernega posvetovanja s svetom Atlantske- ga pakta, torej s političnimi pred- stavniki vlad članjenih držav. Majhnim deželam v Atlantskem paktu se očitno zdi preveč ne- varno dati tako široko pooblastilo vojaškim krogom, ker bi to za- ostale dežele, ki nimajo vojaških predstavnikov na odločilnih ko- mandnih položajih, pomenilo od- povedati se možnosti, da bi vpliv- ale na sklepe, nanašajoče se na

uporabo atomskega orožja v mo- rebni vojni.

Svojo zahtevo po pooblastilu, da bi lahko samostojno sklepali o uporabi taktičnega atomskega orožja (topov in izstrelkov) ute- meljujejo vojaški predstavniki sil Atlantskega pakta s potrebo po tako imenovani nagli akciji, ki bi jo razpravljane o tem pro- blemu pred svetom Atlantskega pakta samo otežkočilo. Vsi sklepi Sveta naj bi bili namreč soglasni in vojaškim poveljnikom v tem primeru ni po volji prav to na- čelo soglasnosti. Stališče majhnih evropskih dežel, ki se boje repre- saliv v primeru uporabe atom- skega orožja, kaže, da bi bilo ze-

lo težko doseči soglasje.

O uporabi strateškega atom- skega orožja na sestanku sveta Atlantskega pakta ne bodo raz- pravljali, ker ostane ta sklep pod kontrolo ZDA in Velike Britani- je. V Londonu menijo, da bi la- hko prišlo tudi do uporabe ame- riških strateških letalskih sil, oboroženih z atomskim orožjem, vzlic pomanjkanju kakršnihkoli vojaških pojasnih, samo po posve- tovanju med ameriško in angle- ško vlado. V dobro obveščeni- krogih v Londonu ne verjamejo, veljniko pooblastili glede uporabe taktičnega atomskega orožja, to se pravi orožja za akcije na bo- jišču in okrog njega. V zvezi z odporom majhnih evropskih na- rodov pričakujejo, da bo prišlo pred sestankom Sveta do poseb- nega posvetovanja med ameri- škimi, angleškimi in francoskimi predstavniki.

D. Blagojevič

Vremenska napoved
Vremenska napoved za ponedeljek, 14. decembra: Oblačno, v nižini zame- rjena vreme z vmesnimi padavinami. Temperatura v mežah od 3 do 7 stop. Na Pristorskem na do 10 stopinj.

MINULI TEDEN PO SVETU

MIROLJUBNO SOŽITJE

Miroljubni stiki med deželami s čisto različnim notranjim redom in oratoricijo so zdaj glavno mednarodno politično vprašanje. Tako ali drugače, neposredno in posredno, bolj ali manj se pojavlja to vprašanje kot element malone vsega pomembnejšega mednarodnega dogajanja ali pa je z njim v dobozi zvezi.

O miroljubnem sožitju govore tudi mnogi (odkritosrčno, s prepričanjem ali pod pritiskom razmer), o njem izrekajo mnenja (večinoma v seveda pozitivna, ne manjka pa tudi negativnih, ki kakor na primer, kadar govorimo o McCarthyju, tudi niso naravnani) ali pa se pojavlja ta težnja, žal redkeje, že kot določeno, konstruktivno dejanje.

MI, Jugoslovani, smo lahko zadovoljni in ponosni, da se naše stališče nasproti temu življenjskemu vprašanju človeštva zrcali ne na jeziku, marveč v nepretrgani vrsti konkretnih dejanj, v vsaj zunanje-politični poti naše države.

»Galeb« je minuli teden pripil v vode Arabskega morja in se bliža Bombayju s predsednikom Titom na krovu na poti v Indijo. Ta prvi obisk poglavarja neozvisne države v Indiji je javno mnenje te dežele ocenilo kot zgodovinsko srečanje, ki bo zelo vzpodbudno vplivalo na širše razvijanje ideje o miroljubnem sožitju.

V minulem tednu je bilo več konkretnih dejanj, povezanih ali večinoma izvirajočih iz naše politike trdnega prepričanja, da različni državni sistemi niso ovira za koristno in celo nujno potrebno mednarodno sodelovanje od dvostranskega do splošnega.

V Beogradu se je mudila italijanska delegacija z ministrom za trgovino Martinellijem na čelu. Pogajanja med njim in predstavniki naše države obetajo v primerjavi z dosedanjim stanjem zelo široke perspektive razvoja.

Dne 17. decembra odpotuje v SZ naša uradna gospodarska delegacija, ki se bo tam pogajala o identitvi trgovinskega in plačilnega sporazuma. Predčerašnjim je javnost zvedela, da jo bo vodil član Zveznega izvršnega sveta Mijalko Todorović. Objavljeno je bilo tudi, da se bodo okrog 10. decembra v Beogradu začeli z razpravo jugoslovansko-madžarski razgovori o trgovini.

Takšna politika dejanj, kakršna naša država nenehoma uveljavlja, nedvomno prispeva k razsvetljenju tiste dragocene zamisli o možnosti in potrebi po miroljubnem sožitju na svetu.

Proces praktičnega izboljševanja stikov med Vzhodom in Zahodom je trenutno, po fazi pozitivnega razvoja med letom, zelo počasen, malone zaustavljen. V zadnji sovjetski noti, kakor tudi v zadnjem govoru Molotova, v bistvu ni novih elementov. Se zamera vztrajajo na tem, naj bi

zahodne države opustile pariške sporazume. Na drugi strani pa vztrajajo na gledišču, da je ratifikacija pariških sporazumov glavni pogoj za razgovore med Vzhodom in Zahodom.

Tudi nedavna Churchillova izjava o načrtih, da bi poslal ujetne nemške enote v morebiten spopad s sovjetskimi četami v minuli vojni, izjava, o kateri so v minulem tednu še zmeraj debatirali, tudi ni dobra usluga izboljšanju stikov med Vzhodom in Zahodom. Churchill je izjavil, da feldmaršal Montgomery najbrže ne bo mogel najti brzokavke s temi napotki, če je bila sploh poslana, ker so morali zaupne brzokavke te vrste po predpisih takoj uničiti, načrta samega pa angleški ministri predsednik ni zanimal. Ta zadeva torej še ni urejena.

V minulem tednu smo imeli tudi dogodek — razglasitev ciljev nove Hatojamove vlade na Japonskem — ki je na svoj način in v manjšem obsegu pokazal, da je ideja o miroljubnih stikih in mednarodnem sodelovanju povsod in neogibno na dnevnem redu. Čeprav konservativna, kakor prejšnja, se je Hatojamova vlada izrekla za izboljšanje odnosov in upostavitve boljših trgovinskih stikov s Kitajsko in SZ. To je bil izraz pravega prepričanja vlade, ki ji ni moč očitati simpatij nasproti SZ in Kitajski, ali pa nujna poteza, namenjena notranji uporabi (japonskim volivcem), kakor trdijo nekateri. Naj bo tako ali drugače, stvar se v bistvu ne spremeni mnogo: težnja po miroljubnem sožitju prodira vzlic vsem oviram.

B. Lazič

PRED ZAKLJUČKOM ZASEDANJA GENERALNE SKUPŠČINE OZN

Prehodna znamenja

hladne vojne niso zasenčila uspehov sodelovanja

New York, 12. dec. (Tanjug). Zdej, ko se deveto zasedanje Generalne skupščine OZN bliža koncu, se mnenje mnogih delegacij o njem razlikuje od mnenja iz prvih dni in vsega prvega dela zasedanja. Do takšnih sklepov so prišle delegacije zato, ker vprašanja, o katerih so razpravljali minuli teden, zlasti pa način razprave o njih, niso bila v skladu s splošnim vzdušjem očitno manjše napetosti na svetu.

Prvi del zasedanja je bil v znamenju sporazumnih in soglasnih sklepov, kakor sta resolucija o razorožitvi in sklep o ustanovitvi mednarodne agencije za uporabo atomske energije v miroljubne namene. Vprašanje sprejema novih članov so vrnilo Varnotenemu svetu, da bi ga skušal urediti v miru in brez srditih debat. Dosegli so tudi sporazum o nadaljevanju naporov za ustanovitev posebnega sklada OZN za financiranje nezadostno razvitih dežel. Takšnih primerov je bilo več.

Protj koncu zasedanja Generalne skupščine pa so se pojavila na dnevnem redu vprašanja, ki so po nagibih in načinu debate spominjala na dneve ostre hladne vojne. Med temi je bil češkoslovaški predlog o prepovedi propagiranja nove vojne. Kakor se je pokazalo v razpravi, članice OZN obsojajo propagiranje hladne vojne, toda način, kako so to vprašanje načeli, ni koristil nadaljnji ublažitvi napetih mednarodnih odnosov.

Sovjetska očitka o agresiji ZDA proti Kitajski in gusarskih napadih na ladje v kitajskih vodih sodita prav tako v vrsto tistih stikov, o katerih so mislili in še mislijo, da polagoma tonejo v pozabo. Nanje spominjajo tudi še druge razprave, kakor na pr. o svobodi informacij v odboru za socialna, humanitarna in kulturna vprašanja.

Na drugi strani več delegacij tudi ni odobraval metod obravnavanja primera na Kitajskem obojenih ameriških pilotov. Mnogi so želeli spraviti to vprašanje z dnevnega reda in so opozarjali, da bi bilo za dobro vzdušje v skupščini bolje, ko bi poiskali ureditev tega vprašanja po drugi poti, na pr. s posredovanjem komisije za premirje na Koreji.

V debati o korejskem vprašanju je skupina 16 dežel, ki so sodelovale v korejski vojni na strani OZN, zahtevala, naj skupščina sprejme njihovo resolucijo, ki odobrava stališče zahodnih držav na ženevski konferenci o korejskih vprašanjih in zahteva, naj si OZN z miroljubnimi sredstvi prizadeva, da bi Koreja postala enotna in neodvisna demokratična država. SZ pa je predlagala, naj bi takoj sklicala novo konferenco o

Koreji. Jugoslovanski delegat dr. Jože Brilej je oboje pozival, naj se zedinijo o skupni resoluciji in priporočijo, da bi prizadete dežele same sporazumno uredile korejsko vprašanje. Sovjetski predstavnik pa je šele, ko je prišlo do glasovanja o resoluciji šestnajstotice, umaknil svojo zahtevo, ki je v sedanjih neugodnih razmerah ni bilo moč sprejeti. Da je storil to prej, bi morda pobudo dr. Brileja v splošno korist sprejeli. Tako pa je skupščina sinoči na predlog političnega odbora s 50 proti 4 vzdržanim glasovom sprejela resolucijo šestnajstih dežel.

Skupščina je ugotovila, da pogodba o premirju velja in da doslej ni bilo moč v celoti urediti korejskega vprašanja. Skupščina se je tudi sporazumela o tem, da je treba krivdo za neuspeh ženevske konference o Koreji pripisati Kitajski, SZ in Severni Koreji. S tem je bila ureditev korejskega vprašanja pravzaprav odložena do prihodnjega zasedanja.

Ceprav so prišli na tem zasedanju do veljave vsi elementi hladne vojne, sodijo, da pesimizem vendarle ni umesten. Težko bi bilo verjeti, da bo hladna vojna prenehala kar čez noč. Tako mislijo mnogi diplomati in po njihovem mnenju so sedanje praske le ostanki minulosti, ne pa znamenja, da se vrača stara napetost.

Kljub vsemu se bo letošnje zasedanje Generalne skupščine končalo v znamenju velikih uspehov na tistih področjih, kjer še nedavno ni bilo nobenega upanja na sporazum. Sporne točke, preostale iz arhiva hladne vojne, pa samo opozarjajo na to, da bodo potrebni še veliki napori, preden bosta prevladali zaupanje in sodelovanje v dobi, ko so odkritja energije za splošno uničevanje in hkrati za splošno blaginjo pokazala, da sta mirno sožitje in sodelovanje med narodi nujno potrebna.

ONGRES BELGIJSKIH SOCIALISTOV

V BOJU Z GOSPODARSKIMI TEŽAVAMI

podedovanimi po klerikalnih režimih

Bruselj, 12. dec. (Tanjug). Tu zaseda kongres belgijske socialistične stranke, prvi po zmagi na volitvah v aprilu, odkar so socialisti skupaj z liberalci spet na oblasti. Prvega dne je kongres obravnaval vprašanje notranje politike stranke in vlade.

Predsednik stranke Max Buset je v svojem referatu očrtal težavno stanje, ki so ga socialisti podedovali od prejšnje krščansko-socialistične vlade, in poročal, kako so ga le z največjimi žrtvami delno izboljšali. Letošnji proračun, ki so ga pripravili še krščanski socialisti, kaže kljub prizadevanju vlade še nadalje na primanjkljaj 4 milijard frankov. Ena tretjina ga odpade na izvenproračunske izdatke prejšnje vlade.

Vzlic temu se je potem posrečilo z raznimi gospodarskimi ukrepi omiliti brezposelnost, tako da je zdaj v Belgiji okrog 160.000 ljudi brez dela v primeri z 232.000, kolikor jih je bilo aprila.

Vlada pripravlja nov zakon o bolezenskem zavarovanju delavcev, dalje nov gospodarski načrt, ki naj omogoči večjo dinamiko v proizvodnji in podpre tudi evropsko gospodarsko izpolnitev.

V odgovor na zahtevo splošne zveze delavcev, naj bi nacionalizirali nekatere gospodarske panoge in uvedli strogo planiranje, je Buset dejal, da ne bi smeli prezreti, da socialisti nimajo absolutne večine v parlamentu, brez te pa da ni moč uveljavljati integralni socialistični program.

Razen priznanja vladi in strankinemu vodstvu je bilo v razpravi slišati tudi ostre očitke na njun račun, da namreč nista dovolj izpolnjevala program splošne zveze delavcev, ki skupaj s stranko in drugimi organizacijami sestavlja socialistično gibanje. Kritizirali so tudi popuščanje liberalcem v gospodarskih vprašanjih.

Predsednik vlade Ahile van Acker je prav tako govoril o gospodarskih težavah in po-

Odnosi s pravoslavno cerkvijo v SZ

Moskva, 12. dec. (Tanjug). — Predsednik sovjetske vlade Georgij Malenkov je sprejel moskovskega in vsruskega patriarha Alekseja. V krogih tujih opazovalcev ugotavljajo, da so v zadnjem času čedalje bolj pogosti izrazi medsebojnega spoštovanja med vlado SZ in predstavniki pravoslavne cerkve. Med drugim omenjajo nedavno pismo prvega sekretarja CK KP Hruščeva partijskim organizacijam, v katerem jih je opozoril na napačno stališče nasproti vernikom pri uveljavljanju protiverške propagande. Izjave, ki so jih patriarh Aleksej in trije drugi cerkveni dostojanstveniki dali v prid moskovski deklaraciji proti pariškemu sporazumu, razlagajo prav tako kot nov dokaz izboljšanja odnosov in sodelovanja med Cerkvijo in državo.

Opozicija proti Sing Man Riju

Seul, 12. dec. (Reuter). Predsednik Južne Koreje Sing Man Ri skuša stresti opozicijo v svoji stranki in je zato izključil iz nje pet poslancev zaradi »sodelovanja« z opozicijo v skupščini.

Pred tremi dnevi je 12 prvakov zapustilo stranko, ker je bil v skupščini sprejet amandma na ustavo, s katerim je predsednik Sing Man Ri dobil pravico, da se kandidira do smrti za predsednika. Kaže, da jim bo sledilo še 10 do 15 parlamentarcev.

Ho Ši Minh opozarja

Hongkong, 12. dec. (AFP). V izjavah nekemu francoskemu tiskovniku je Ho Ši Minh dejal, da je položaj v Vietnamu vzemirljiv, in sicer zaradi nesramnega vmešavanja ameriških intervencionistov. Tudi francoske čete stalno kršijo sporazum o premirju, ki ga Vietnamci popolnoma spoštujejo. Ho Ši Minh je na koncu po-

trdil, da želi Vietnamih prijateljske odnose z vsemi deželami in še zlasti z azijskimi.

Saigon, 12. decembra. (Reuter). Oklopna vozila in pomožni oddelki vietnamske vojske so zaostrele napade na upornike, ki jih vodi Bakut. Okrog 4500 ljudi se je nedavno ločilo od zasebne vojske verske ločine Hao in se umaknilo v gore na meji Kambodže.

POVOJNE POLITIČNE SILE V ITALIJI

Dve struji med demokratistjani

Še se je s strmo glavljenjem fašizma palača »Venezia« naposled spremenila v muzej, nova vlada pa preselila v Viminal, so nove politične sile odpravile tudi kolektor, ki ga je bil vpejal Mussolini. »Fašistična era« je bila prekinjena v XXIII. letu. Politični kolektorji novih sil pa so bili daleč od tega, da bi se medsebojno ujemali: eni so začeli povojno politično dejavnost s kolektorjem, ki se je končal nekako okrog leta 1921, ko je Mussolini vrgel svoje nasprotnike iz parlamenta in s političnega torišča, drugi, ki niso statično prespali dveh političnih desetletij, pa bi bili radi vnesli v italijansko politično življenje lastnosti, težnje in napredek, ki so človeštvu prinesli strmo glavljenje fašizma in leto 1945.

Od takrat datira prvi politični spopad med novimi povojnimi političnimi silami Italije. Ze zaspali konservativcem se v tem prvem trenutku ni mogel postaviti po robu vitalnosti bolj rešitvenih in sodohtenjših političnih teženj, ki so jih prinesli v prvo fazo povojnega italijanskega razvoja združeni pripadniki protifašističnega gibanja odpora ne glede na svojo različno — demokrščansko, republikansko, socialistično ali komunistično strankarsko pripadnost.

»Veter od severa« so imenovali junaki skupaj konservativci to kbalice gibanja odpora in njeno vlado z voditeljem gibanja odpora Parijem na čelu.

Obdobje polarizacije sil

Ni bilo treba dolgo čakati, da se je pokazalo, da protifašistično politično gibanje odpora ni bilo tako različnega poretka. Nastalo je obdobje razkrajanja več gibanj in strank, ki v razmerah novih družbenih spopadov — ustanovljena v protifašističnem boju — v razmerah novih družbenih spopadov niso mogla najti enakovredne skupne platforme, da bi lahko združila in povezala vse socialno nasprotnoje si struje in težnje, ki so jih dotlej združevali. Bela zadnje volitve junija leta 1953 so v določenem smislu opredelile stike med političnimi silami in njihove težnje ter utrdile strankarske formacije. Politična opredelitev je bila v znamenju nasprotij: kopičenje proizvodnje — brezposelnost, naraščanje kapitala — nizke mezdne, velesposstva — kmetje brez zemlje in spolovinarji in kmetje, skrajna zasržitve razrednih spopadov.

drugimi prednost kapitalistični privatni lastniki, katere položaj ni koristil je čedalje težje spraviti v sklad s gospodarskimi in socialnimi reformami, usmerjenimi na pravičnejšo razdelitev med delom in kapitalom — seveda v škodo kapitala.

Cim izrazitejši so notranji razredni, socialni in gospodarski spopadi v deželi, tem hušji je spopad med dvojnimi koristimi in težnjami, na katerih je zgrajena največja stranka Italije. Zadnji demokrščanski kongres v Neaplju in položaj, ki mu je sledil, sta morda najbolje prikazala ta nasprotje. Na kongresu je doseglja prepričljivo zmago Fanfanijeva levica.

Fanfanijeva zmaga je bila izraz pritiške osnove in čedalje izrazitejših levih reformističnih teženj najširšega članstva Demokrščanske stranke, ki je po svoji sestavi enako delavsko kakor članstvo KPI in Socialistične stranke, le da je podvrženo klerikalnemu vplivu. Zmaga je hkrati pomenila tudi poraz nasprotnih konservativističnih teženj, toda ne njihovega popolnega zatona in tudi ne odstranitve njihovega vpliva, ker bi to pomenilo izločiti vpliv in koristi Vatikana — stranka pa bi v tem primeru prenehala biti demokrščanska. Pritisk z leve se je zato mogel in smel pokazati v socialnih in gospodarskih reformah v obsegu, ki zaostajajo, da ne povzročijo razkola v množicah volivcev, v reformah, ki so spet dovolj konservativne, da ne škodujejo koristim in položaju Vatikana kot kapitalističnega posestnika.

Kakor je bila za Demokrščansko stranko notranje nemogoča izrazito desna konservativna usmeritev ali izrazito leva reformistična smer, tako so ji bila na torišču zunanje-političnih zvez presejana peto k bloku z monarhofašistično desno al z Nenni-voje socialistično levico. Ker demokrščanski niso imeli lastne parlamentarne večine, so bili primorani iskati zveze in parlamentarno večino pri republikancih, liberalcih in socialnih demokratih. Tem strankam, ki so jih nasprotujoči si razlogi privedli na pot centra in demokrščanske politike, homo posvedili naslednji članek. Frane Barbleri

Omejen kompromis

Področje dejavnosti, ki ga dopušča ta kompromis v socialni in go-

Volivci in vodstvo

Demokrščanska stranka je bila doslej s svojimi 10.359.554 volivci (od 23.396.610 vseh), 262 poslanci in 11 senatorji zmeraj zelo odločen čimtelj v italijanski politiki in v razmerju med političnimi silami. Politična orientacija v deželi pa ni bila zmeraj enaka. Smer italijanske politike se je nenehoma spreminjala in nihala med konservativizmom in reformizmom, kar je bil zmeraj izraz notranjih premikov v največji stranki. Drugače tudi ni moglo biti v stranki, ki je vrela za programatsko in idejno loško načelo krščanske interklasice — izravnanje nepomirljivih razrednih koristi z zapovrstno uporabo socialnih reform in konservativnih protireform, ki nevtalzirajo sleherni reformo.

Notranja raznoterost socialne usmeritve Demokrščanske stranke je posledica njenega poretka in značaja. V bistvu se naslanja na široko množico krščanskih vernikov, ki čedalje jasneje in zavestneje izpričujejo svojo socialno in razredno težnjo ter stopajo čedalje določenjši reformatorski zahtevami pred svojo stranko, na drugi strani pa narekujejo vršički klerikalne stranke koristi vatkanske Cerkve, ki razen duhovne oblasti in sile daje pred vsemi

spodarski politiki, je zelo omejeno. To področje je mnogo ožje od obsega državnokapitalističnega reform, so zdavnaj uporabljeni v samoobrambi in praksi ostalih zahodnih kapitalističnih držav ter gospodarskih in socialnih struktur. Nacionalizacija industrije, razlastitev dela velesposstev, progresivni davčni sistem, disciplinna monopolov, regulatorstva in planerska vloga države v gospodarstvu — ti v obrambi kapitalističnega sistema za ceno samodiscipline in omejitve kapitala (kakor se to dogaja na Zahodu), marveč je zainteresiran predvsem na ohranitvi nedotakljivosti svojega privatnega kapitala, neomejene privatne iniciative in profita. Brez tega bi bili kršeni in okrnjeni gospodarski temelji in gnotna sredstva njegovega klerikalnega verskega vpliva na svetu ter aparata, ki drži ta vpliv pokonci.

To nam tudi pojasni, zakaj velja skrajna leva struja Demokrščanske stranke, ki jo vodi predsednik skupščine Gronchi, v stranki za »pastorkaz«. Akcija te struje je omejena na notranjo diskriminacijo — s sistemom volitev delegatov za kongres in volitvami vodstva — da bi preprečili njen vpliv na širše članstvo in onemogočili širiti njene koncepcije, segajoče čez dovoljene okvire notranjega kompromisa Demokrščanske stranke (nacionalizacija, razbijanje monopolov in velesposstev, progresivni davki, državno planiranje in urejanje gospodarstva).

Kakor je bila za Demokrščansko stranko notranje nemogoča izrazito desna konservativna usmeritev ali izrazito leva reformistična smer, tako so ji bila na torišču zunanje-političnih zvez presejana peto k bloku z monarhofašistično desno al z Nenni-voje socialistično levico. Ker demokrščanski niso imeli lastne parlamentarne večine, so bili primorani iskati zveze in parlamentarno večino pri republikancih, liberalcih in socialnih demokratih. Tem strankam, ki so jih nasprotujoči si razlogi privedli na pot centra in demokrščanske politike, homo posvedili naslednji članek. Frane Barbleri

Z VSEH STRANI SVETA

INDIJA
BREZ BOBNOV IN NE GLEDE NA TUJINO
New Delhi, 12. dec. (Tanjug). Ministrski predsednik Nehru, ki je na dvo-dnevni obisku na velikih indijskih oporiščih, je sinoči izjavil, da je zanesljivo, da se bodo v Indiji, čeprav ne v celoti, odpravile vse bombe in puške. Nehru je razglasil, da bodo v Indiji, čeprav ne v celoti, odpravile vse bombe in puške. Nehru je razglasil, da bodo v Indiji, čeprav ne v celoti, odpravile vse bombe in puške.

KAKO BO Z AMERIŠKIMI LETALI NA INDIJSKIM PROGAH?
New Delhi, 12. dec. (AFP). Indijska vlada je odklonila ameriški predlog, da bi sedanji sporazum podaljšali za sedem dni in se pogajali za nov sporazum. Indijska vlada je za krajši rok sedanji sporazum bo nehal veljati jeseni 1955 in ZDA bodo morale opustiti svoj letalski promet na indijskih letalskih progah.

ZDA
OBISK IRANSKEGA SAHA
Washington, 12. dec. (Reuter). Iranski saha se ma v ZDA. Jutri se bo sestala s predsednikom Eisenhowerjem. Predsednik ZDA Nixon, zunanji minister Dulles, državni odtajnik Herbert Hoo-

ver ml. in iranski veleposlanik v ZDA Nasrolah Entezam.
IZRAEL
SIRSKO LETALO ZADRŽANO V DIDJI
Tel Aviv, 12. dec. (Reuter). Izraelski lovci so danes prisilili sirska letala, ki je letelo nad izraelskim ozemljem, da je pristalo na letališču v Didji. Letalo bodo pridržali skupaj s člani posadke in potniki, dokler preiskava ne bo zaključena.

ALŽERIJA
FRANCOZI SODIJO UPORNE DOMAČINE
Casablanca, 12. dec. (Reuter). Francosko vojaško sodišče je obsodilo 6 Maročanov na smrt, ker so lani na trgu v Casablanci z bombami ubili 20 ljudi. Eden izmed obtoženih je bil obsojen na dozmetno prisilno delo dva na 20 let, eden pa na 10. Uporniki z Auresa (Vedneška Atlas) so ubili danes 2 Alžirci, ki sta sodelovala s francoskimi oblastmi.

TUNIZIJA
POSLEDNJA SKUPINA UPORNIH FELAHOV?
Tunis, 12. dec. (Reuter). Francoske oblasti so sinoči odklonile pomilostitev Tahara Lasueda, voditelja skupine upornikov, ki se je skrivala. Oumiljen je, da je bil dva Tunizijca. Lasuedova skupina šteje okrog 70 ljudi. Zdej se še edina bori, potem ko se je tuniškofrancoskim oblastem doslej predalo 2700 upornih felahov.

ITALIJA
DEMOKRISTJANSKI EVROPSKI NAČRTI
Rim, 12. dec. (Tanjug). V Milano so se danes sestali predstavniki vodstev italijanske in zahodnonemške demokrščanske stranke. Vkladili naj bi akcije zahodnoevropskih klerikalnih strank v notranjepolitičnih vprašanjih in v zunanji politiki, posebno glede na načrti o mali katoliški Evropi. Pozneje bodo predstavniki italijanske demokrščanske stranke potovali s enakim namenom tudi v Bruselj.

LEŽIŠČA METANA BLIZU RIMA
Rim, 12. dec. (Tanjug). V Lastu so v kraju, 80 km daleč od Rima, izsledili ležišče metana. Podjetje, ki je opravljalo raziskovanje, je podvojilo svoj kapital. Kaže, da se bo tudi okrog teh najdišč metana vnela srdita konkurenca na borba med italijanskimi in ameriški družbami, kot se je nedavno zgodilo na Siciliji.

VZHODNA NEMCIJA
REGISTRACIJA VOJNIH UJETNIKOV
Berlin, 12. dec. (Reuter). Die Welt am Sonntag poroča, da so začeli v Vzhodni Nemčiji registrirati vojaške obveznike od 17. do 22. leta starosti in vse bivše vojaške do starosti 46 let. Vzhodnonemška vlada je pred dnevi napovedala, da bo organizirala redno vojsko, če bodo pariški sporazumi ratificirani.

V neurju, ki je te dni divjalo na Irskem, so nalivi v Dublinu izpodkopali in porušili tudi most na železniški progi

Med Gorjanci in Kolpo

Bela krajina, 10. dec.

Rot bi s sladkornim prahom rahlo potresel pogačo iz pravljice o daljni deželi dobrih ljudi, tako so oblaki posuli mehko zaokrožene vrhove Gorjancev. Pod njimi, tja do Kolpe,

mika voz; vanj sta vprežena družno vol in konj, in zdi se, da sta drug drugemu v napotje. Ob cesti je raztreseno redko drevje in grmičevje. Lepa je ta deželica, toda revna, da ne more dobro preživeti vseh svojih ljudi. Ta teden jo proučujejo kme-

Dekleta v gospodinjski šoli v Gradacu

pa valovi razgibana pokrajina, dežela brezovih gajev, trtja, do žive skale odratih gmaj, vmes pa vasice z dobrimi, preprostimi in gostoljubnimi Belokranjci; in vsak kraj, vsaka vas, da, malone

tijski strokovnjaki iz Ljubljane in od drugod, ki so prišli belokranjskemu kmetu na pomoč z nasveti.

V Crnomlju so se ti strokovnjaki, veterinarji, gozdarji, agronomi in drugi, pravkar zbrali na posvetovanje. Prišli so iz najoddaljenejših belokranjskih vasi. Prejšnje večere so predavali po vaseh, preiskovali zemljo, pregledovali živino, gospodarstvo in ugotavljali, kako bi bilo moč belokranjskemu kmetijstvu pomagati do napredka. Ljudje so jim hvaležni, saj so se zelo trudili; nekateri so ondan zvečer koračili od svojih predavanj do prenočišč peš po blatnih poteh; spremljala sta jih grmenje in sneg, ki je padal v debelih mokrih kosmih. Vsi ti strokovnjaki pa so ugotavljali v glavnem tole: belokranjska tla, travniki in njive so lačni ustreznih gnojil. Ker pa so lačna tla, tudi živina nima dovolj krme.

V Crnomlju je »Agrotehnik« iz Ljubljane razstavila kmetijske stroje. Ogledalo si jih je okrog 4500 ljudi. Kmet iz okolice se je pred dnevi ustavlil pred razstavljenim »električnim pastirjem«: žica, ki jo napelješ

Belokranjka nese v mlin

Na razstavi »Agrotehnik« v Črnomlju je vedno živahno

vsaka hiša je spomenik ljudske borbe proti okupatorju.

Pod zidanicami v Semiški gorini vodi pot naprej proti Crnomlju. Proti nam se počasi pre-

okrog pašnika, v njej pa je električni tok, ki žival stresa in ustraši, da ne uide v škodo na njivo, marveč se lepo vrne past. Kmet je ogledoval, razmišljal in

Adlešičeva teta še vedno pridno suče kolovrat

spet ogledoval tega »pastirja«, ki stane 12 tisočakov, potem pa se je šel posvetovat domov z ženo. Naslednji dan se je vrnil in prapravo kupil. Tudi drugi kupujejo vrzne stroje in še več bi jih, če... Bela krajina je potrebna kmetijskih strojev, saj ima komaj 2% kmetijske mehanizacije v Sloveniji.

Belokranjske breze

V Kanižarico so kmetje prignali plemensko živino k ocenjevanju. Med vsemi se je lahko najbolj postavil Tone Jerman iz Crnomlja s svojo »Sivko«, ki daje po 12 litrov mleka na dan. »Sivkin« rod pa živi v hlevu tega kmeta že okrog 100 let.

Adlešiči, kraj narodnega kola, pisanic in narodnih noš. Pri hiši, ki smo jo obiskali, se pišejo Adlešič. Tako se piše še kakih dvajset družin v Adlešičih. Stara belolasa teta, upognjena v pas, poganja kolovrat. Marica pa sedi pri statvah in tke blago za ljubljansko trgovino »Dom«.

Narodno nošo pa so tudi v tem oddaljenem kraju že spravili v skrinje, čeprav jo imajo še pri vrze hišah. Janko Adlešič jo je podedoval po očetu. Obšel pa jo je spomladi ob občinskem prazniku, ko je vodil adlešičko kolo.

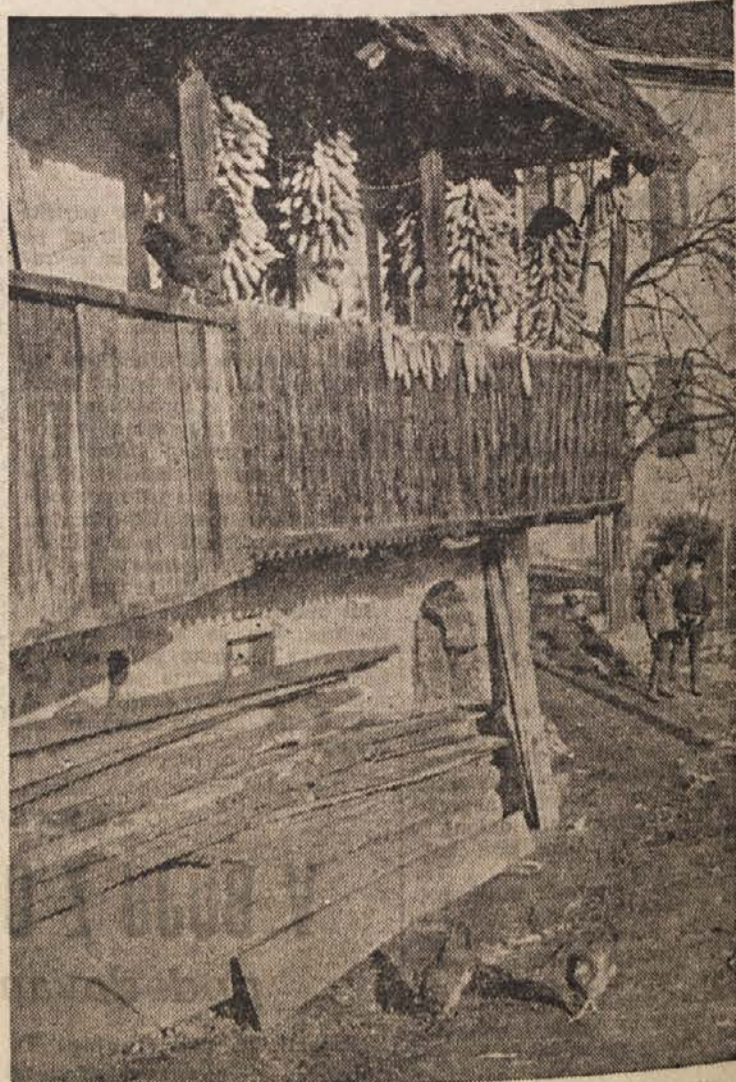
Snažno je v hiši, vse pospravljeno, ko da so pričakovali kak obisk. V tej sobi je bila med vojno pošta karlovskega partizanskega področja. Na steni so rodbinske slike. Janko razlaga: »Tale v narodni noši je moj oče. Bil je v partizanih, nato pa ujet in je umrl v taborišču. Naši kraji so bili namreč vsi za partizane,

Jaz sem bil pa takrat še čisto majhen. Lejte, tu sem na tejli sliki, s harmoniko v roki.«

Ta harmonika v otroških rokah je morala kmalu utihniti. Razbili so jo ustaši, ki jih je dražila njena svobodoljubna pesem. Med vojno je pogorel tudi domači krov. Toda zdaj stoji nov, lepši. In v četrtek zvečer je v hiši prvič zasvetila električna žarnica.

Kako pa kaj drugače žive? Eh, zemlja preslabo rodi in predalet od prometnih krajev so. Od vsake družine odhaja kdo spomladi na delo v druge kraje. Na jesen se vračajo domov. Kmetijstvo je zaostalo, saj še gnojničnih jam ni pri hišah.

Poslovimo se. Se v Vinico, rojstni kraj Otona Zupančiča bi radi, potem pa morda še v Metliko pogledat, kako daleč so z gradnjo vinske kleti. Toda noč nas podi nazaj v Crnomelj. Tamle ob cesti se je s pašnika utrgal bel oblak ovac in si nas začudeno ogledal. Tri mlade pastiričke pa so nemoteno pletle naprej in stikale glave, ko da bi si imele ne vem kaj važnega povedati. Mi pa smo hiteli naprej in spotoma napravili samo še skok v gospodinjsko šolo v Gradacu. Učenke smo našli v razredu pri pouku, zato jih nismo hoteli motiti. Toliko smo pa le zvedeli od učiteljice, da ti mladi belokranjski dekletiči po enoletni šoli zlah-

Belokranjska kmečka idila

Položaj glede elektrike je v Sloveniji še kar dober

vendar lahko v kratkem pride do spremembe

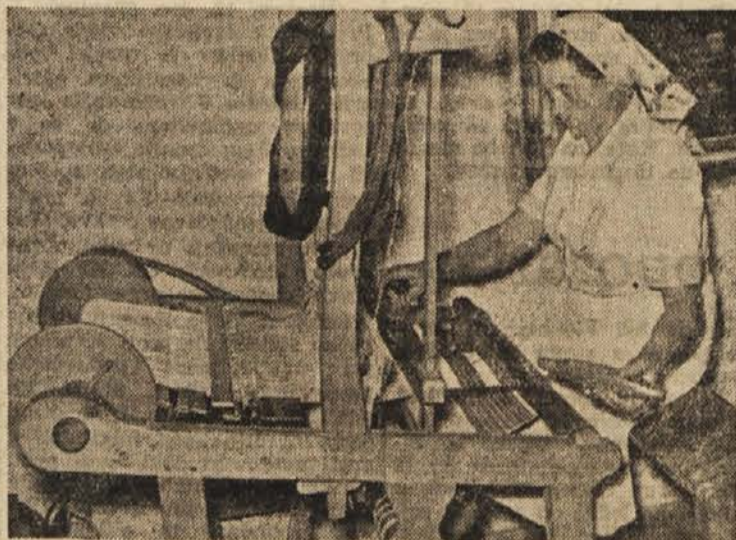
Medtem ko je lanska sušna jesen povzročila že v decembru pomanjkanje električne energije, je letos položaj glede elektrike v Sloveniji še kar dober, kar je deloma pripisati več ali manj deževnemu in južnemu vremenu, oz. razmeroma ugodnemu stanju voda na naših rekah, deloma pa dobri tehnični pripravljenosti naših velikih termoelektrarn v Trbovljah in v Brestanici. Tudi glavna parna turbina velenjske termoelektrarne bo po temeljitem popravilu (izmenjavi lopatic) začela v ponedeljek spet obratovati. Elektroenergetski sistem Slovenije daje zdaj dnevno okrog 3,5 milijona kilovatih ur (lani sredi decembra okrog 2,5 milijona kWh). To zadovoljivo proizvodnjo omogoča predvsem zadostna vodna množina Soče, ki je znatno nad povprečjem v lanskem letu, tako da dajejo zadnje dni soške

elektrarne približno 1 milijon kilovatih ur dnevno. Tudi Sava ima še vedno dovolj vode, Drava pa toliko, da lahko v urah največje obremenitve obratujeta v Vuzevici in Mariborskem otoku po dva agregata. V januarju bosta po končani montaži začela obratovati tudi tretji agregat v Mostah in drugi agregat v Medvodah, kar pa nam bo v pomoč seveda le, če bo imela Sava dovolj vode.

Elektrosistem Slovenije lahko zdaj krije še vse potrebe potrošnikov, med drugim tudi potrebe tovarne dušika v Rušah nad pogodbenim obsegom. Predvsem pa lahko še zadosti velikim potrebam Hrvaške, ki ji elektrosistem Slovenije daje zdaj približno eno četrtino svoje proizvodnje. Hrvaški je zdaj pomoč zelo potrebna, ker ni bilo mogoče v novembra akumulacijskem bazenu v Lokenolski hidroelektrarne na Lokovdolu v jesenski dobi več kakor 6 milijonov kubikov vode, razen tega termoelektrarna v Konjščini ne obratuje z vso zmogljivostjo zaradi pogostih defektov pri rešetkah parnega kotla, termoelektrarna na Reki pa je zaradi hude okvare že dva meseca izven obratovanja. Tudi preskrba hrvaških termoelektrarn s premogom je pomanjkljiva, medtem ko so si termoelektrarne v Sloveniji pravčasno preskrbele rezervo kuriva za zimo. Če ne bi bilo navedenih ovir, bi Hrvaška zdaj potrebovala za eno tretjino manj električne energije iz Slovenije.

Seveda pa se ne smemo zanesti, da bo takšno razmeroma ugodno stanje trajalo vso zimo. Prav hitro lahko nastopi občutna stiska za električno energijo, brž ko se vreme spremeni, ko nastopi mraz in upadejo vode na naših rekah. Zato moramo biti nadalje pripravljeni na redukcije, ki bodo lahko zelo občutne, kajti novi veliki potrošnik električne energije tovarna glinice in aluminija v Kidričevem ne prenese nobenih redukcij.

Na področju elektrosistema Srbije občutijo že vse posledice zimskega pomanjkanja električne energije. Pomanjkanje električne energije v Srbiji je letos tembolj občutno, ker trenutno od 120.000 kilovatom zmogljivosti elektrarn elektrosistema Srbije trenutno ni mogoče izkoristiti okrog 35.000 kilovatom, deloma zaradi objektivnih pa tudi subjektivnih ovir. Tako je 17. novembra izpadel drugi veliki agregat termoelektrarne v Velikem Kostolcu; prvi agregat nove hidroelektrarne Ovčar Banja, ki je v poskusnem obratovanju, so je v poskusnem obratovanju, zaradi defektov morali ustaviti, prav tako agregat nove hidroelektrarne Raška, ki je prav tako v poskusnem obratovanju. V poskusnem obratovanju ostale pa so tudi termoelektrarne slabo preskrbljene s premogom, kar je dalo upravni odboru Elektrosistema Srbije popolnoma, da je postavil zahtevo po administrativni distribuciji premoga iz rudnikov.

Marica v Adlešičih pri starih belokranjskih statvah

Stanovanjska graditev na Švedskem

Vse kaže, da bomo v prihodnjih letih iz družbenih sredstev lahko mnogo več odvajali za stanovanjsko graditev kakor doslej. To pa nas silj k razmišljanju o tem, kako bomo tehnično in organizacijsko reševali to važno vprašanje. V Beogradu pripravljajo posebna komisija zakonski osnutek o stanovanjskih zadrugah različnih tipov, ki jim bo skupnost s posebnimi dolgoročnimi posojili ob minimalni obrestni meri nudila vso pomoč. Tudi stalna konferenca mest se mnogo ukvarja s temi vprašanji.

Na nedavnem posvetovanju arhitektov Jugoslavije o gradnji stanovanj je vzbudil zanimanje referat inž. arh. Edvarda Ravnikarja o tem, kako rešujejo vprašanje gradnje stanovanj na Švedskem. Glede vprašanja, kdo naj gradi nova stanovanja in kdo naj prispeva h gradbenim stroškom, so na Švedskem postavili načelo: vsak državljan, ki dela, mora v svoji delovni dobi, to je v približno 40 letih plačati svoje stanovanje, ki mu ga gradi družba s posebno tehnično

organizacijo. Švedska ima sicer v primeri z našo državo visok življenjski standard, vendar nam kljub temu lahko švedski primer v marsičem služi kot vzor.

Na Švedskem se je gradnja stanovanj že v prejšnjem stoletju začela razvijati na zadrugi osnovi in je zdaj urejena že dolgo vrsto let tako, da teče povsem enakomerno. Tudi v drugih državah, kakor na pr. na Norveškem in v Nemčiji, se čedalje bolj poslužujejo organizacijskih oblik, ki so jih razvile švedske stanovanjske zadruge, seveda z razliko, da zaradi potrebe hitre intervencije investira država še več sredstev za stanovanjsko gradnjo. Vsa nova stanovanja se morajo na Švedskem graditi s sodobno opremo, vendar se hkrati onemogoča gradnja predragih oziroma luksuznih stanovanj.

V švedskem sistemu se je razvil nov poseben pojem lastništva stanovanja, ki je zelo elastičen. Pri tem ne gre za lastništvo konkretnega stanovanja, marveč za lastništvo določenega deleža v skupnem

stanovanjskem fondu, kar zlasti olajša zamenjavo stanovanja ne le v istem kraju, marveč tudi v različnih krajih. Gre torej predvsem za stanovanjsko pravico, ki si jo interesent pridobi z mesečnim odplačevanjem skozi dolgo odplačilno dobo in jo lahko v celoti ali v delih prenese na otroke ali dediče. Kdor si hoče pridobiti stanovanjsko pravico, se mora vključiti v določeno skupnost. Ko je vplačal 5% gradbenih stroškov za stanovanje določene velikosti, že lahko dobi takšno stanovanje, gradbene stroške pa potem odplačuje mesečno. Ko so se začele na Švedskem razvijati stanovanjske skupnosti, je moral vsak član takoj vplačati 15%, ostalih 85% pa odplačati v 40 letih. Ker pa terja takojšnje vplačilo 15% gradbenih stroškov za marsikoga prevelik finančni napor, so ta odstotek znižali na 5% ob povečani finančni pomoči države. Danes daje država za gradnjo novih stanovanj takoj 60% vrednosti v obliki prve hipoteke, kar predstavlja zelo sigurno naložbo; pozneje da

država še drugo hipoteko do 70% in ko je gradnja končana, še tretjo hipoteko do 95% vrednosti gradnje, tako da lahko organizacija, ki hišo gradi, takoj poravnava vse račune. Nadalje podpira država družbeno gradnjo še z različnimi prispevki in regresi. Tako daje na pr. določene gradbene podpore družinam s številnimi otroki in posebne prispevke družinam, ki imajo vsaj po 2 otroka izpod 16 let, in sicer podobno kakor se pri nas dajejo otroške doklade, seveda z razliko, da dobe ta denarna sredstva stanovanjske skupnosti na račun dotične družine. Breme odplačevanja stanovanja pa zmanjšujejo še druge olajšave.

Švedski sistem je zlasti elastičen, kar se tiče velikosti stanovanj. Mlad par se v prvi dobi zadovolji z enosobnim stanovanjem ali z garsoniero. Ko pa se družina poveča, lahko lastnik stanovanjske pravice dobi večje stanovanje, seveda si mora z večjimi vplačili zagotoviti tudi večji delež stanovanjske pravice. Ko pa se približno 5 let pred zaključkom delovne dobe potreba po stanovanjskem prostoru zmanjša, zlasti ko se odrasli otroci odselijo, se starši lahko odselijo v manjše stanovanje, ostanek stano-

vanjske pravice pa lahko prenesejo na svoje otroke.

V prvi dobi po vojni so na Švedskem gradili skoraj le minimalna stanovanja, večja stanovanja pa so začeli graditi, ko je bilo najnujnejšim potrebam zadosteno. Ves organizacijski sistem gradnje stanovanj na Švedskem sila pospešuje uporabo sodobne tehnike pri gradnji stanovanj. Povsod uporabljajo pri gradnji sodoben lahek gradbeni material, zlasti montažne dele stanovanjskih hiš iz penastega betona, ki omogoča navzlic razmeroma tankim stenam veliko toplotno izolacijo. Razume se, da so tudi vsi ostali gradbeni elementi standardizirani in se izdelujejo na industrijski način, kar bistveno poceni gradnjo. Največ stanovalcev je organiziranih v stanovanjskih skupnostih, to je v urbanističnih enotah, ki jih sestavljajo bloki različnih velikosti in manjša naselja z igrišči, športnimi in prometnimi napravami. Vse lastnike stanovanjske pravice povezuje organizacija za gradnjo stanovanj in posebna organizacija za vzdrževanje hiš. Vse te organizacije pa so povezane v državni zvezi. V sklopu te organizacije pa so tudi različne ustanove za gradnjo stanovanj.

S. S.

Kulturnoumetniška društva v Beltincih in okolici dobro opravljajo svoje poslanstvo

Ob njihovem občnem zboru

Gotovo, da je bila prosvetna dejavnost v letošnjem letu v beltinski občini najbolj razgibana v dolinskem delu Prekmurja. V občini delujejo štiri aktivna društva: v Beltincih, Lipi, Dokležovju in Lipovcih. Vsa štiri društva so bila aktivna ne samo pozimi, temveč tudi med letom. Na oder so dali vedno del, kar pomeni vsekakor lep uspeh. Se posebno pa je pomembno omeniti uspešno delovanje IZUD Ivan Cankar v Beltincih, ki je po številu članstva in tudi

po delu med prvimi v občini. Dramska skupina je letos nastudirala štiri igre, ustanovljen je bil 50-članski mešani pevski zbor, ki je razen samostojnega nastopa doma, nastopal tudi v bližnjih krajih in na proslavi 20-letnice naprednega tiska. Kulturno-prosvetno delo v Beltincih je zadnje leto rodilo velik uspeh, saj prosvetna dejavnost prodira v beltinski občini v sleherni vas. V vasi Bratonci nimajo šole in tudi ne drugih primernih prostoro-

rov, toda vendar si želijo kulturnega izživiljanja. Gotovo, da jim bodo Beltinčani, ki imajo pri delu že mnogo izkušenj in v svojem društvu več sposobnih ljudi, priskočili na pomoč. Prosvetna društva bodo na svojih občinih zborih lahko s ponosom ugotovila, da opravljajo svoje poslanstvo.

Nič manj uspehov pa ni doseglo v Beltincih tudi TVD Partizan, ki se je uvrstilo celo med prva podeželska društva v Prekmurju. 200 aktivnih članov, tri samostojne akademije letos, sodelovanje društva na raznih nastopih v okrajnem merilu, so najboljše dokaz dela. Uspehi društva pa bi bili nedvomno večji, če bi potrebo njihovega dela razumeli tisti v občini, ki bi jim pri delu lahko v marsičem priskočili na pomoč. Pozimi se delo ne more tako razviti zaradi pomanjkanja ustreznih prostorov. Toda le-te imajo v Beltincih in bi jih že zdavnaj lahko uredili, manjka le ljudi, ki bi težnja društva podpri.

Težave, upanja in načrti KUD »SAVINJA«

Med prvimi občinskimi zbori, ki so jih imeli v Mozirju, je bil občinski zbor kulturnoumetniškega društva »Savinja«. Udeležba je bila slaba. Poročevalci so pa tudi glede dela nekaj ugotavljali, da ni bilo zadovoljivo. Seveda krivda ni pri članih, temveč v tem, da niso imeli ustreznih prostorov za vaje in podobno. Glede tega je imela še največ težav gledališka družina. Saj se za denarno odškodnino niso mogli dobiti na razpoložljive prostore. Če upoštevamo, da morajo plačati za enkratno prireditvev 6000 din najemnine za prostor in še izposojnino občinskemu gledališču za rekvizite, potem moramo priznati, da je njihovo delo dokaj težavno. Z izkupičkom od prireditvev krajajo stroške. Podobne težave ima tudi pevski zbor. Harmonij je posodil prvovodja, ki je odstopil tudi stanovanje, da so lahko v njem vadili. Sedaj je pa še ta možnost odpadla, ker je izgnal edino sobo, ki jo je lahko uporabljal v ta namen. Resda jim je sedaj občinski ljudski odbor izpraznil neki prostor, tovarna hlev »Ljubija« pa jim je dala nekaj stolov, je pa še vedno vprašanje, kako nabaviti harmonij. Spomnili so se spet občinskega ljudskega odbora, da bi jim leta pomagali, obrnili so se tudi na OZL. Upajo, da bodo njih želje razumeli. V pogovoru o bodočem delu so sklenili, da bodo še krepkeje poprijeli. Vsi so pa izrazili željo, da bi tudi funkcionarji TD Partizana v Mozirju bolj razumeli pomen kulturnoprosvetnega dela ter da bi bilo v bodoče sozvočje med KUD in Partizanom boljše kot doslej. Sklenili so, da

bo igralska skupina nastudirala prihodnje leto štiri igre. Upajo, da bodo prihodnje leto, ko se bodo spet sestali na občnem zboru, lahko kaj več poročali o svojem delu.

Prizor iz igre »Dve neveste«. Razen marsikaterega ljudskega odra, jo je uprizorilo tudi Okrajno gledališče v Ptuju

BRALCINAM PIŠEJO:

Ali se lo ptujsko gledališče podrlo?

Ni zavoljo panike. Masivni zidovi poslopja ptujškega gledališča se še ne bodo tako kmalu zrušili in občinstvo lahko brez skrbi sedi v dvorani. Kadar zidovi neke zgradbe napočijo, potem z njo nekaj ni prav. Poslopje ptujškega gledališča je zelo staro, saj je bilo zgrajeno okrog 1788. leta, nato pa je bilo večkrat popravljano in prezidavano, posebno leta 1829. Tudi prejšnje zgradbe je skozi stoletja menjalo svoje lice. Posrebno so ga izkazali okupatorji med drugo svetovno vojno, ko so ga prezidali v strogem nemškem slogu in tako popolnoma pokvarili arhitektonsko skladnost Slovenskega trga, kjer so mestni stolp, Orfejev kamen, bivša mestna hiša in gledališko poslopje tvorili zaključeno celoto. Ze dolgo je tega, kar so na pristojnih mestih v Ptuju sklenili, da je potreba gledališko poslopje popraviti zunaj in znotraj, vendar do sedaj ni bilo nič narejeno. Ali ni razpoka na zidu za odrom ptujškega gledališča opomin, da bo nujno urediti ta sklepet?

M. R.

Na pločnik ne spadajo koleša

Murkova ulica je v Ptuju med najbolj prometnimi. Ker je zelo ozka in tudi strma, je za vsa vozila, v številni koleša, zaprta. Kljub temu je veleblagovnica »Merkur« postavila nasproti vhoda shrambo koles, katere se postužejo številni kolesarji. Pečet se že delj časa pritožujejo nad neprikladnostjo tega prostora za shrambo, ker je pločnik tam neprehoden. Zanimivo je, da tu shranjujejo koleša iz vsega mesta, čeprav so v Ptuju še tri druge shrambe na primernejših krajih. Stvar je v tem, da pri drugih shrambah zaračunajo 5 din za shranjevanje kolo, pri shrambi veleblagovnice »Merkur« pa samo 2 dinarja. Seveda se ta konkurenca pozna pri številu koles, ki se nakopičijo tudi ob zidovih hiš, če v shrambi ni dovolj prostora. Koleša se čisto prevrnejo in ovirajo mimoidoče ljudi, ki se opravljeno gražajo nad to nepravilnostjo cestnega prometa.

M. R.

Še nekaj drobnih iz Maribora

V pripravah na proslavo Dneva JLA v Mariboru bodo aktivni in rezervni oficirji mariborske garnizije predavali v podjetjih in šolah o pomenu Dneva JLA, na tehničnem zboru bodo prikazali tehnično opremo naše vojske, pripadniki posameznih enot pa bodo izvedli športna tekmovanja. Razen tega pripravljajo več akademij.

Novi slovenski grobovi na tujem

V Clevelandu so umrli Stane Černe, star 40 let, rojen v Clevelandu, Janez Urbanija, star 68 let, doma iz Krašnje pri Moravčah, in Rozalija Lango, stara 92 let, doma iz Trsta. V Trzinu (Michigan) so umrli Frančiška Car, doma iz Travnika blizu Loškega potoka, Matija Lavrič doma iz Loškega potoka in Antonija Segar, voj. Bartol, tudi doma iz okolice Loškega potoka, v Sunnyside (Utah) Franc Markovšek st., star 72 let, doma od nekod iz Slovenije, v Chicagu Anton Ravnikar, doma iz Selške doline, v New Smyrna Beachu na Floridi pa Janez Orešnik, star 67 let, doma iz okolice Mokronoga.

»Živosrebrni krtik«

v Idriji so prejeli pol milijona za taborniško opremo

Velika dvorana »Svobode« v Idriji že dolgo ni bila tako lepo opremljena kot ob občnem zboru tabornikov. Na stenah so visele risbe, ki so prikazovale taborniško življenje, in zastava rodu. Z vsa natančnostjo napet in ureden šotor pa je spominjal na lepe dni tabornjstva. Dva tabornika pa sta z veseljem pojasnila vsakomur vse, kar ga je zanimalo o zvezi s taborniško garderobo.

Tovariš Gabrovšek, starosta, je prikazal, kaj taborniška orga-

nizacija nudi tabornikom in kaj od njih zahteva. V veseljem so taborniki poslušali poročilo blagajnika, še zlasti pa novico, da je okraj Tolmin nakazal rodu »Živosrebrnih krtov« v Idriji pol milijona za nabavo taborniške opreme.

Idrijski taborniki imajo mnogo načrtov in mnogo želja, pa tudi precej težav. Radi bi imeli svojo sobo, kjer bi se v slabem vremenu sestajali. Menili so, da bi tudi med šolskim letom morali prirerjati izlete. Vsi so pa bili za to, da bi naslednje leto še več časa preživeli v prirodi. Rod »Živosrebrnih krtov« bo prirredil smučarski tečaj na Vojskem. Denar zanj si bodo taborniki sami prislužili. Vseh tabornikov je v Idriji okrog 150. Razdeljeni so na osem vodov. Starejši imajo že prvi izpit; letos se bodo pripravili že na drugega. Mlajši pa bodo predelovali na sestankih snov za prvi izpit, ki ga bodo opravili na letnem tabornjenju. Lahko trdimo, da bodo idrijski taborniki uresničili svoje načrte, saj so delavni in polni volje.

V Prekmurju bodo sadili tobak

Na pobudo ljubljanske tobačne tovarne bodo prihodnje leto v Prekmurju nekateri kmetje zasadili manjše površine s tobakom. Sadilke bodo preskrbela vrtnarstva podjetja, kmetijski strokovnjaki pa jim bodo pomagali s praktičnimi nasveti. Prekmurjski kmetje si obetajo lepe dohodke od pridelovanja tobaka.

Nova kinoaparatura

Mestna občina Ormož se je potrudila, da je mestno kinopodjetje dobilo nove kinoaparature iz tovarne Iskra. Sedaj imajo lahko predstave vsako soboto in nedeljo. Ljudje lahko gledajo tako dva filma na teden. Novo kinoaparaturu pa je LO MO Ormož podaril KUD »Simon Gregorčič« pri Veliki Nedelji.

Frostovoljci pri gradnji šole v Nevljah pri Kamniku

KULTURNI OBZORNIK

Sodobni repertoar in kritika

Alli se je kaj spremenilo od Hamletovih besed, ki se glasijo: »Dragi gospod, ali bi hotel poskrbeti, da bi igralce pogostili? Cujte, ravnanje dobro z njimi, saj so ogledalo in skrajšana kronika stoletja...«

Očitno se ni nič spremenilo v naglah igralskih. Igralstvo pa je precej širši pojem od dramatik, saj ne obsega samo drame, temveč tudi samo uprizoritvev in še posebej tisto ustvarjalno delo igralca, ki v gibih in glasu ne samo poustvarja tekst, temveč mu dodaja nekaj novega, svojega.

Vsa ko uspejo uprizorjanje je kolektivno delo, sodelovanje ljudi, ki deloma ne obdržijo samo samostojnosti, temveč je ravno uspeh vsake predstave odvisen od tega, koliko samostojnosti obdržijo. In ta organizirani kolektiv prihaja v igri pred publiko — pred kolektiv, ki se ob dobrih predstavah ustvarja sprti. Vse to je že davno znano in priznано, malo čudno je, da je pri nas sorazmerno tako malo govora o socioloških posebnostih gledališča, torej natančno o tem, kar je Shakespeareov Hamlet »načel«. Ali so dandanašnje predstave tudi »ogledalo in skrajšana kronika stoletja«?

V nekem pogledu so, gotovo. Vsako dramsko delo, ki sploh zasluži to ime, je nekako podoba družbe. Saj je za dramatik bistven in značilen boj med značaji, spopadi med voljami. Danes je že banalna resnica, da zrastejo značaji v družbi in da jih ravno (podzavestni ali zavestni) boji s soljudmi včasih utrdijo, drugi pa nalomijo ali zlomijo. Prav o tem govori dramatika. Seveda vsa dramatika nudi nešteto dokazov, ki govorijo o tem, da družba oblikuje značaje, in sicer družbo, podeljena na razrede. Shakespeareovi vitezi so n. pr. res vitezi, bodisi prepričani in zaverovani v svoje fevdalno pretepaštvo, kakor Percy ali Tybalt, bodisi taki, ki o viteštvu niso tako zelo prepričani, kakor Hamlet ali Romeo, bodisi vitezi-barabje, kakor Falstaff (s tem seveda živo pisana vrsta Shakespeareovih fevdalnih značajev ni izžrpana).

Drugič prikazuje Shakespeare neposredno tiste sile, ki se delovale v njegovem času v družbi. Sem sodi vsaj preobračajoča moč denarja, ki jo je ob Shakespeareu lepo opisal Karl Marx. Ta sila denarja je v tedanjem času zrasla iz družbe, spada med tiste družbene sile, ki jih noben posameznik človek ni ustvaril, pač pa sama po sebi mogočno vplivajo na značaje.

Torej — dramatik, ki hoče biti sodoben, ki hoče biti »ogledalo«, ima dve poti, ali prikazuje pred vsem značaje (in s tem nujno tudi družbo, ki se v značajih zrcali) ali pa tudi posredno v značajih ali razmerah utelešene družbene sile. Pri Molièru n. pr. značaj sam niso tako pomembni in se vsaj deloma ponavljajo, zato pa se odražajo silno živo različne družbene sile, brezobzirnost očetov proti hčerkam, ki jih hočejo močisti z neljubimim možikom, spekulativnost slabih zdravnikov, skopuštvu v Skopuhu (ki je kot figura že starorimski!), simpatičen ljudski razum in deklam, ki se zaradi pravice upirajo gospodarjem itd.

Težišče v samih značajih je na splošno v tragedijah, težišče v bolj ali manj simboličnih družbenih silah na splošno v komedijah — za zgornji Shakespeareov primer to seveda ne velja.

Dejstvo pa ostane — danes je silno težko sestaviti repertoar. Vsakomur, ki je spremljal razvoj dramatik in igralsva v zadnjih desetletjih, bo takoj jasno, da ta težava ni od večraj. Če pustimo čas ob koncu prejšnjega stoletja na strani, — že med obema vojnama je bilo precej težko sestaviti kvaliteten in obenem privlačen repertoar, ki bi bil obenem »hamletovsko ogledalo«. Vsi starejši se spominjamo časa, ko je Evropa silno dosti pričakovala od sovjetskega gledališča — in sicer tudi tista Evropa, ki je bila samo delno napredna, in ni bila politično levo usmerjena. Nekaj čudovito lepih filmov je našlo pot v svet — čeprav prav gotovo večina ni našla poti v staro Jugoslavijo. Igrali so nekaj prav prikulnih komedij, ki se same niso mogle kosati ne z Molièrom, ne s Shawom, pa so vendarle smeje povedale marsikatero resnico, o kateri je bilo vedno razmišljati. Te komedije so kazale svežo življenjsko moč, ki je precej obetala za prihodnost. Tipična za ta čas je bila »Kvadratura kroga«, menda tudi Skvrkatura »Tuje dete«.

Komedija, pa kakaj ne? Zgodovina gledališča pripoveduje ponovno o tem, da so ljudje smeje našli prav tehta vprašanja. Sam Molière se je naslanjal na večstoletno izročilo ljudske komedije v Sredozemlju — komedije dell'arte, ki je bila improvizirana, pa je ravno zato pogostokrat temelj verno izražala tisto, kar je prizadevalo ljudi.

Na žalost — upanja, ki jih je napredna Evropa imela glede sovjetskega gledališča, se iz znanih in še neznanih vzrokov niso uresničila. Resne sovjetske igre pa se kljub nekim močnim kvaliteta niso zakoreninile v repertoarju evropskih gledališč. Ne-

katere — kakor n. pr. »Oklopní vlak« si je menda mogoče samo zamisliti z ruskimi igralci. Med vojnama smo lahko ugotovili, da so igre kakor »Novi dom« ali burkasta »Milijon težav« precej slabše od omenjene »Kvadrature«.

Sicer — ali se lahko temu čudimo? Ali ni Shakespeare »samo« višek dokaj mogočnega elizabetinskega gledališča? Prav gotovo potrebuje vsako gledališče nekih ustaljenih pogledov na svet in tudi nekega določnega načina življenja. Na splošno velja — ne tisto, o čemer svet debatira, temveč tisto, o čemer je že neštokrat debatiral in si že ustvaril določeno mnenje, je predvsem učinkovito na odru, tvori lahko osnovo kakšne drame. Ali ni svoj čas Ibsen govoril o stvareh, o katerih »pravzaprav ni bilo več mogoče dosti debatirati«, ali ni Shaw stalno malo hudomušno razlagal, da govori o povsem normalnih, tudi v bistvu vsakdanjih stvareh, ki so razumljive vsaki tipkarti in trgovskemu vajencu (dobesedno) in da se tehnično poslužuje načinov, ki so bili

Zdaj pa moramo ugotoviti žalostno dejstvo, da je takih in podobnih iger precej malo. Marsikaj, kar pišejo moderni Francozi, Italijani, Nemci, je n. pr. bolj tipanje, kakor nekaj dokončnega. Tudi to tipanje je včasih dragoceno, moderni Italijani so dali vsaj v filmih že prelepe primere dognanega čuta za tragiko in komiko («Tatovi kolesi», »Za dva solda upanja« itd.). Poskusi so včasih dragoceni, drugi ne. Salacroujeva komedija »Tak kakor vsi« (korektno menda »Mož kakor drugi«) ne pove nič novega.

Za vsa naša gledališča obstojijo samo tri možnosti — »potapljanje« se v priznani klasiko in tradicionalizem, pa čeprav včasih z novimi prijemi. To je najbolj verna in najmanj tvegana pot. Po tej poti »hodijo« opere, dobro »vozi« se tradicionalni repertoarjem, »Prodano nevesto« in »Trubadurjem«, »Rigolettom« in »Traviato«. Ali je nadalje slušaj, da je imel Gotovac pri nas ogromen uspeh z »Erome in Hristić z »Ohridsko legendo«? Vse to je folklorja, pa še nekaj več. Seveda — od opere nihče ne terja, da bi bila nesluteno nova in neverjetno popolna v idejah. Razen tistih izredno kvalitetnih oper, ki sodijo med najvišje človeške stvaritve, razen »Carobne piščalke«, »Don Juana«, »Fidella« ali »Borisa Godunova« je pa vendar še precej starejših oper, ki jih cenimo, ker so vendar čustveno polne in človečansko usmerjene, ker vendarle zbujaajo in gojijo sposobnost predstavljanja, ki je tako zelo pomembna za splošno človeško izobrazbo. Pri dramah prav tako ne moremo vsega pričakovati na mah. Če je drama v osnovi dobro zastavljena, lepo igrana in če silil ljudi na razmišljanje, je vendarle še precej storila. Tega mnenja so očitno že precej časa tudi Sovjeti, ki so kar s početka in pred leti (torej v času viška) igrali tudi precej dokaj nedolžnih igrice, če so jim kazale vsaj nekaj pravih idej in srčne toplote. Zdaj pa o Mariboru.

Za naše odre je očitno še najbolj varna pot, da v svoj repertoar uvrščajo stare in preizkušene igre, poleg njih pa poskušajo z modernim dramatikom, kolikor je ta sploh za nas uprizorljiva (glede publike) in idejno sprejemljiva. To je poskusilo letos mariborsko gledališče in zdaj se mi, da je deloma le uspelo. Dva Shakespeare, »Beneški trgovec« in »Othello« sta predstavljala klasiko skupaj s popovitvijo Molièrovo »Sole za žene«. Francoska Rolandova igra »Obdelujmo v miru svoje vrtove« kaže toliko resnične »gaiske« ljudske duhovitosti, toliko resnične vneme za to, kar je v ljudeh preprosto in človeško, da bi sama zamisel bila vredna »velike komedije« Shawovega stila. Prav tako toplo človečnost kaže brez dvoma italijanska igra Filippa »Neapeljski milijonarji«, čeprav tehnično in idejno francoske igre ne dosega. Ob komediji sta po mojem in osemvi (in v povezavi s staro komedijo dell'arte) mnogo bolj zdravi kot n. pr. Huxleyev izkonstruirani in dokaj bulezenski »Glodocndin smehljaj«, od katerega ne pelje pot po mojem nikamor več naprej. »Balada o golem možu« gledališko pri občinstvu ni imela kdo ve kakšnega uspeha, igra pa je mikavna in teatralna. V vsem navideznem prepletanju sanj in stvarnosti več kakor enkrat pove zelo aktualne resnice — še ne prav mrtvem fašizmu. Hughov komedija »Vsakih sto let« res n. vzdrži posebno globoke analize, j muha endevnca, malo srčno toplja in precej površna, ravno to igro pa so igrali mnoga gledališča po svetu in pri nas. Ali so take igre čisto brez vrednosti? Posebne duševne »hranilne vrednosti« brez dvoma nimajo — vendar, boljše je zelo težko najti in toliko pozitivno so še zmeraj kakor mnogo bolj pretenciozni in seveda le nekako zanimiv Salacroujev »Tak kakor vsi«. Ali je še treba govoriti več? Mislim, da je sreden moderen komad vendarle boljši kakor izključno neprestano ponavljanje klasičnega repertoarja. To si lahko dovolj opera, drama pa ne. Še nekaj — naša gledališča so zaradi visokih cen v precejšnjih stiskah zaradi inscenacije. Samo človek, ki je imel s tem posla, lahko presodi, da meji delo kostumerjev in režiserjev pri nas večkrat naravnost na čarovnijo — in tudi mora mejiti.

Po vsem tem mislim, da se je mariborsko gledališče v preteklem letu resno trudilo in da se še trudi, podajati sebi in občinstvu nekaj v »Hamletovem pomenu«. Mislim — da če mu ni vse uspelo, bi si vsaj lahko rekli, da bi redkokdo v istih pogojih in z istimi sredstvi opravil mnogo več.

BRANKO RUDOLF

v navadi že v osemnajstem stoletju? Najbrž velja to vse za večino dram sploh.

Danes iščemo kvalitete pogostokrat v »zahodni« dram — »zahod« v precej širokem pomenu, nekako od Nežiderskega jezera do San Franciscosa. Ze samo iskanje je hudo zamotano, tekste je pogostokrat tehnično zelo težko dobiti. Ko jih dobimo, smo zelo pogostokrat razočarani. Tu bi lahko sledilo dolgo poglavje o clizmu, o eksistencializmu, o plehkoosti, pa tudi o (včasih umetniško kvalitetni) zaverovanosti vase, združene s pesimizmom, ki je po svoje »zrcalno ven« odraz nekega iskanja iz brezupnosti svoje okolice (ki ni naša), našemu občinstvu pa tuje. Brez dvoma kvaliteta igra te vrste je »Our town«, ki bi pri nas brez dvoma doživela fiasko. Se nekaj — ob mnogih teh igrarh imas nehoti vtis, da jim je dal predpodože že Strindberg, po svoje imeniten dramatik, ki se tudi še danes ponekod zdi čudno »moderen« v vseh pomenih.

Ameriške igre se odlikujejo navadno po tem, da so dramaturško izredno solidno grajene. Večkrat so nam dokaj tuje, ker se — umetniško čisto pravilno — z uspehom oglašljajo predvsem v svoje lastno okolje.

Dušan Ristić: Igralka

To je včasih precej mikavno opazovalci. Recimo — »Tramvaj Poželenje«. Tennessee Williams je tako zaverovan v negativne strani »junakov«, in v duševno razbolelost, obenem pa tako malo naklonjen vsaki družbeni analizi, da je za nas tako rekoč neužit. Mikavno je — kako je film istega dela uvedel ravno analizo družbe — rahlo in diskretno, pa precej bolj odločno kakor originalna igra. Tu gre za analizo duševnosti stare južnjaške aristokracije, za v bistvu podobne probleme, kakor v pri nas mnogo igranih »Kobilicah«, dalje. »Smrt trgovskega potnika« je dramatsko tako globoko zasnovana igra, da je po svoje prav gotovo »ogledalo« v »Hamletovem« pomenu. Res je, avtor ne vidi nikamor »vne«, ne vidi izhoda, napisal pa je mogočen protest v imenu človečnosti. Hote ali nehoti je narisal družbo in je zato napreden. Ob njem moramo misliti na marsikaj, kar je napisal Čehov, pa tudi Gorki. (Ali je končno v »Vasi Zelenovici« več analize ali več perspektiv? Se trenutke ne moremo premisljati odgovor.)

Desetletnica beogradske založbe »Prosveta«

V decembrskih dneh 1941 je začela delovati ena izmed prvih založb v naši državi »Prosveta«. V zvezi s proslavo desetletnice so v Kragujevcu odprli razstavo, kajti v tem mestu je bila pred stoletjem leti nastanjena v Srbiji prvi knjigarna v arborivučini. Doslej je »Prosveta« izdala 230 učbenikov in priročnikov in 1130 knjig s področja književnosti, znanosti in umetnosti s skupno naklado 17 milijonov izvodov.

ŠPORT IN TELESNA VZGOJA

KONCAN JE PRVI DEL ZVEZNE NOGOMETNE LIGE

Dinamo prvi na pol poti

Z večeršnjim kolom se je končal jesenski del tekmovalnega I. zvezne nogometne lige. Prvo mesto je zasluženo osvojil zagrebški »Dinamo«, ki je v vseh tekmah pokazal precej dobro igranje. »Hajduk« je proti koncu popustil in je za dve točki za jesenskim prvakom. Največje presenečenje je ljubiteljem nogometa privedilo »Sarajevo«, ki je na tretjem mestu. Da pa je to zaslužen uspeh, kaže tudi večeršnja zmaga nad pokalnim finalistom »Crveno zvezdo«, ki je v tem delu neugodno »presenetila« in zasedla šele peto mesto za mladim mnogo obetajočim moštvom »BSK«, ki ga vodi zvezni trener Moša Marjanović. »Vojvodina« se je z visoko zmago nad zagrebško »Lokomotivo« uvrstila pred »Partizana«, ki zadnje čase zaradi odsotnosti Bobeka ne daje najboljših iger. Zlato srebrino so zasedla moštva »Zagreb«, »Spartak«, »Proleterja« in Radničkoga. Na repu lestvice pa imamo tri kandidate za izpad: »Vardarja«, »Železničarja« in »Lokomotivo«, ki se bodo morali v spomladanskem delu bolj potruditi, sicer bo treba dati slovo I. zvezni ligi.

Lestvica

I. zvezne nogometne lige

Dinamo	13	9	2	32:22	28
Hajduk	13	7	4	21:16	18
Sarajevo	13	7	3	28:14	17
BSK	13	8	1	31:24	17
Crvena zvezda	13	6	3	27:17	15
Vojvodina	13	4	7	21:15	15
Partizan	13	5	3	26:21	13
Zagreb	13	4	5	16:17	13
Spartak	13	5	2	27:27	12
Proleter	13	4	3	18:22	11
Radnički	13	4	2	17:13	10
Vardar	13	2	3	18:23	7
Železničar	13	3	1	15:24	7
Lokomotiva	13	3	1	9:15:44	7

SEJA UPRAVNEGA ODBORA PARTIZANA — SLOVENIJE

Več delavstva v društva »Partizan«

Na 136 nastopih, ki so jih letos privedila društva »Partizan«, je nastopilo nad 42.000 članov

Ljubljana, 12. dec. Danes so se zbrali člani upravnega odbora Partizana Slovenije na zadnji letošnji seji. Iz poročila izvršnega odbora je razvidno, da je bilo delo Partizanovih društev zelo plodno. V letošnjem letu je bilo skupno 136 nastopov, na katerih je nastopilo preko 42.000 članov. Poleg nastopov so Zveza in okrajni prireditelji večje število tečajev, kjer se je okoli 200 tečajnikov usposobil za vaditelje in prednjake. Na seji se je govorilo tudi o tekmovalni za pokal »Ljudske pravice«. V letošnjem letu je tekmovalo malo društev. Za drugo leto pa je bil sprejet predlog, da se ocenjujejo vsa društva. Tista, ki ne bodo poslala poročil, bodo prav tako ocenjena. Ni

pa še sklenjeno, ali se bo takšno ocenjevanje vršilo v dveh skupinah — v prvi naj bi bila vsaška, v drugi mestna — ali pa bi vzeli relativno ocenjevanje vseh skupaj, kot je bilo do sedaj. Tekmovalna komisija je dobila nalogo, da skupno z uredništvom »Ljudske pravice« sestavi nov pravilnik, po katerem bodo ocenjevali društva prihodnje leto. Poročilo je izpopolnil predsednik Zveze tov. Zoran Polič. Dejal je, da je Partizan našel v svojem delu pravo pot — to je pestrost dela v društvih. Da bo ta še uspešnejša, je treba usposobiti tudi vaditelje. Zato bo Zveza prihodnje leto organizirala vrsto tečajev.

Glavna naloga za prihodnje leto pa je propaganda telesne vzgoje na vasi in med delavsko mladino. V Sloveniji imamo še mnogo vasi, kjer se mladina ukvarja s telesno vzgojo ali s športom v »divjih klubih« ali sekcijah. Take klube je treba nekoliko podpreti, bodisi z literaturo ali pa s strokovnimi pomočmi. Ščasoma se bodo klubi vključili v organizacijo, pa naj bo to v Partizan ali pa v Zvezo športov.

Zalostno je tudi stanje pri delavski mladini in delavstvu sploh. Po statističnih podatkih je v večini sredstvih samo 18% delavstva vključenega v Partizan. Je pa to samo povpreček, kajti v nekaterih krajih je stanje še bolj potočno. N. pr. v Koprniku ima TVD Partizan 300 članov, ni med njimi niti enega delavca! Dosti boljše ni v Narodnem domu v Ljubljani, kjer je med 1489 člani samo 18 delavcev. Najboljše stanje je na Jesenicah, kjer je med 348 člani kar 261 delavskega porekla. Tako razmerje kot je na Jesenicah, pa je na žalost le redek primer. Zato so člani upravnega odbora sklenili, da je treba organizirati čim več tekmovalnih v delavskih sredstvih. Seveda se pri tem ne sme zati v drugo skrajnost, da bi društva prirejala razna sindikalna tekmovalna, na katerih bi nastopali vedno eni in isti — registrirani športniki. Zato je padel predlog, da se registrirani športniki lahko tekmujejo na takih prireditvah, da pa se njihovi rezultati ne štejejo za plasman.

Veliko je bilo govora tudi o temnejšem sodelovanju v Zvezo športov. Do sedaj stiki med obema zvezama, čeprav imata isti cilj, niso bili ravno najboljši. Partizanova društva so čisto očitala športnim, da jim »speljajo« svoje člane, ki so v določenih športnih panogah dosegli uspehe. Športna društva pa so zavidala Partizanovim večjo finančno podporo. Videti je, da bodo sedaj »bojno sektor« zakopali, kar bo v korist tako enim kot drugim. — Izvršni odbor Partizana je predlagal Zvezi športov, da ima pravico na tekmovalnih, ki jih prirejajo posamezne Zveze, sodelovati tudi Partizanova društva s svojimi tekmovalci, ne da bi bila registrirana v dotični Zvezi. Prav tako lahko člani partizanovih društev obiskujejo tečaje in seminarje, ki jih

MEDNARODNI TEKMI NAŠIH KOŠARKARSKIH REPRZENTANTOV

Zmagi v Münchnu in na Dunaju

München, 12. dec. Večerašji srečanja naša moška košarkarska reprezentanca v Münchnu premagala odgovarjajočo reprezentanco Zahodne Nemčije s rezultatom 69:39 (33:20).

Koše za našo reprezentanco so dosegli: Minja 18, Pavašovič 17, Konjov 11, Kurz 7, Popovič 3, Kandus 3 in Kocjan 1.

Budaj, 12. dec. Pred okoli 500 gledalci je sinoči ženska reprezentanca Jugoslavije v zimski športni dvorani na Dunaju premagala reprezentanco Avstrije z 52:42 (33:19). Naša ekipa je bila vseskozi boljše. Tako da je njena zmaga popolnoma zaslužena.

Koše za našo reprezentanco so dosegli: Borič 13, Baraga 12, Zokovič 11, Popov 7, Saka 6 in Radulović 3.

Pri Jugoslavankah so se odlikovali z dobro igro predvsem Boričeva, Baragova in Zokovičeva.

PRVENSTVO V BOKSU

Jesenice v Ljubljano brez zmagovalca

Ljubljana, 12. dec. Večerašji srečanja v Domu železničarjev prvenstva v boks slovenske lige v sivo srečanje slovenske lige v boks. Pomerili sta se moštvi Jesenice in Ljubljana. Srečanje se je končalo neodločeno 10:10.

Medtem, ko so Ljubljani predvladovali v težjih kategorijah, so Jesenice bili boljši v težjih. Pri boksarjih so se odlikovali Zan, Seleski in Ažman, pri Ljubljani pa so se dobro borili Breznik, Štunk, Gorjup in Škrjanc.

Rezultati; mušja kategorija: Beasnovič — Kulčar 2:0; bantam: Devčić — Breznik 0:2; persone lahka: Trobec — Pacak 0:2; lahka: Zan — Gorjup 0:2; poltežna: Nešič — Štunk 0:2; welter: Hladkovič — Koradevič 0:2; polsrednja: Filipovič — Globokar 0:2; srednja: Sekulič — Škrjanc 2:0; težka: Preželj — Rakovec 2:0; tečaj: Ažman — Rešnjak 2:0.

Pred približno 400 gledalci, ki so bili zadovoljni nad epimi borbami, sta dobro sodila Podbevšek in Lavjovc.

Brank — Slaven 10:10

Maribor, 12. decembra

Brank je danes v nabito polni dvorani Prosvetnega doma zamudil prvo nastopno tekmo. Domači namreč neresno nastopili. Maribor je postal zmagovalni brez in tako prepuštili točki Borovani, po borbi. Srečanje so bila zanimiva, posebno v težki kategoriji. Tu je Vojnovič (Brank) svojo najmočnejšo Silbalca knokoutiral že v prvi rundi in s to zmago izenačil rezultat na 10:10.

Maribor: Celje 61:25

Maribor, 12. decembra

V današnjem srečanju šahistov Celja in Maribora, ki je bilo nastopilo s 80 100 deskah, so Celjani nastopili s 80 tekmovalci in visoko ugnali Maribor. Maribor je postal zmagovalni brez in tako prepuštili točki Borovani, po borbi. Srečanje so bila zanimiva, posebno v težki kategoriji. Tu je Vojnovič (Brank) svojo najmočnejšo Silbalca knokoutiral že v prvi rundi in s to zmago izenačil rezultat na 10:10.

Ljubljanski hokejisti v Beogradu

Beograd, 12. dec. Sinoči je bila na umetnem drsišču v Beogradu prijateljska hokejska tekma med moštvom Ljubljane in Partizanom iz Beograda. Zmagali so domačini z rezultatom 3:1 (0:0, 1:0, 2:1). Za Partizana so dosegli gole Dragović, Muvrin in Rešnjak, za Ljubljano pa Proseno.

Ljubljana — Beograd 3:2 (1:0, 1:2, 1:0)

Maribor, 12. decembra

V današnjem srečanju v namenjenem tenisu so člani mladinice Železničarja iz Maribora premagali Fužinarja (Ravne) 5:0, izgubili pa so z »Ljubljano«, in sicer člani 5:2, mladinci pa 5:0. Prot Ljubljanočanom so bile uspešne edinele članice, ki so zmagale 3:1.

Namizni tenis v Mariboru

Maribor, 12. decembra

V današnjem srečanju v namenjenem tenisu so člani mladinice Železničarja iz Maribora premagali Fužinarja (Ravne) 5:0, izgubili pa so z »Ljubljano«, in sicer člani 5:2, mladinci pa 5:0. Prot Ljubljanočanom so bile uspešne edinele članice, ki so zmagale 3:1.

Kolesarji so zborova i

Ljubljana, 12. decembra

Včeraj in danes je bilo v Ljubljani zborovanje Kolesarske zveze Slovenije. Poleg zastopnikov ljubljanskih klubov so se skupine udeležili tudi delegati iz ostalih krajev, zlasti iz Kopra, Gorice in Maribora.

Zborovanje je začel predsednik L. Savornj. V poročilu je orisal stanje slovenskega kolesarstva in navedel vzroke, ki zavirajo uspešnejši razvoj tega športa pri nas. Grajal je premajhno aktivnost nekaterih klubov, ki svojim članom ne nudijo dovolj možnosti za uveljavljanje. Med tekočimi

V SLOGU PRVAKA

V začetku drugega polčasa je Dinamo silovito napadel, želeč si čimprej zagotoviti zmago in jesensko prvenstvo. Pred vrst gostov so se vrstili razburilni prizori. Toda dočimno se nikakor ni posrečilo za-

V SLOGU PRVAKA

Zagreb, 12. dec. — Dinamo je danes premagal Spartak s 3:1 (1:1). Gole so dosegli Dvornič v 21., in Ferковиč v 59. in 75. min. za Dinamo ter Tomasič v 19. min. za Spartak.

Dinamo se je danes zavedal važnosti zadnje prvenstvene tekme v letošnjem letu. Njegovi igralci so igrali zelo borbeno in postrvovalno. V zadnjih ostri, pravi prvenstveni borbi je Dinamo zaslužen premagal Spartak. Zagrebški splovil so v celoti dobro igrali. To velja zlasti za krišsko vrsto. Napad je v polju igral zelo dobro, toda pred vrsti se ni znal. Spartak je v glavnem igral podrejeno vlogo, čeprav so bili njegovi napadi kdaj pa kdaj nevarni.

Moštvo državnega prvaka Dinamo iz Zagreba

Klub premočil poraz

Beograd, 12. dec. Hajduk je danes pred okrog 30.000 gledalci premagal Radnički z 1:0 (1:0).

Desmo krilo Hajduka Rebac je v 10. minuti lepo streljal z oglja igrišča. Iz kopice igralcev se je izločil Broketa, pošteno streljal iz je z ostrim strelom z glavo postal v desni kot. To je bil edini gol, te precej razburilne tekme, na kateri sta se Jezerkli in Vukas zamaž trudi, da bi svojim soigralcem omogočila bolj urejeno igranje in ugodne priložnosti za doseg golov.

Rezultat, ki je Splitomom prinesel drugo mesto v jesenskem prvenstvu, je zaslužen, čeprav je Radnički skoraj ves čas prevladoval na igrišču. Hajduk je bil v prvem polčasu, ko je igral proti vetru, bolj zrel in nevarnejše moštvo. V tem delu igre je mladi igralec Hajduka Kragić imel dve zelo ugodne priložnosti, da zviša rezultat, toda obakrat je streljal tako nespretno, da se je Petroviću posrečilo preprečiti zadetek.

Radnički je v drugem polčasu še bolj povečal terensko premoč. Toda tisto, kar je v prvem polčasu zamudil, ko je igral z vetrom in hrbet, ni mogel nadoknaditi z vetrom v prvi.

Točki sta ostali doma

Ostjlek, 12. dec. Pred 3000 gledalci je Proleter danes na svojem igrišču premagal sarajevskega Železničarja z 2:0 (2:0). Gole sta dosegla Dvornič v 11. in Abadžić v 14. min.

Proleterova zmaga je zaslužena. Gostje bi bili poraženi tudi z višjim rezultatom, če bi bil Proleterov napad zanesljivši in bi ne bil zapravil treh lepih priložnosti. Tekma je bila veliko bolj zanimiva v prvem kot v drugem polčasu. Tedaj so namreč zlasti domači igrali boljše in živahnije. Železničar je bil v drugem polčasu enakopraven nasprotnik in je imel priložnost izenačiti rezultat.

Trenerji in sodniki glavni problem

Ljubljana, 12. dec. Glavni temi današnje seje Upravnega odbora NZS sta bili vprašanja trenerje in sodniške organizacije. O delu trenerske organizacije je podal poročilo tovariš Pišek. Iz poročila je bilo razvidno, da je v Sloveniji 52 trenerjev od katerih je 5 profesionalnih. Delegati so sklenili, da trenerskega kadra v naslednji sezoni ne bodo pomnožili, paš pa doseženo trenersko skušnjo na raznih tečajih bolj usposobiti. Od 25 tečajnikov, ki so bili na tečaju v Rovinju, jih danes dela na trenerskem področju le 10. Zato bo v bodoče vsak tečajnik podpisal nekakšno delovno pogodbo, v kateri se bo obvezal, da bo po uspešno opravljenem izpitu deloval kot trener v kakem klubu. Mnogo grešilo tudi vodilni klubi, ki se preveč naslanjajo na trenerje iz drugih republik, saj so nekateri trenerji iz Slovenije pokazali, da so prav tako vešči temu poslu kot drago plačani trenerji iz drugih republik.

Od sklepov, ki jih je odbor sklenil za izboljšanje trenerskega kadra, bi omenili še sklep, po katerem bi boljši klubi iz Slovenije pošiljali poželetni klubom svoje trenerje in bi tako igrali podeželskih klubov in njihovih trenerji lahko mnogo pridobili.

Tudi pri drugi točki dnevnega reda, ko so delegati govorili o problemih sodniške organizacije so se zadržali dalj časa. Prva in najvažnejša ugotovitev je, da v sodniško vrsto stopa

SEJA UPRAVNEGA ODBORA NOGOMETNE ZVEZE SLOVENIJE

Trenerji in sodniki glavni problem

Prihodnje leto bo v Ljubljani srečanje nogometnih reprezentanc Slovenije in Srbije

Ljubljana, 12. dec. Glavni temi današnje seje Upravnega odbora NZS sta bili vprašanja trenerje in sodniške organizacije. O delu trenerske organizacije je podal poročilo tovariš Pišek. Iz poročila je bilo razvidno, da je v Sloveniji 52 trenerjev od katerih je 5 profesionalnih. Delegati so sklenili, da trenerskega kadra v naslednji sezoni ne bodo pomnožili, paš pa doseženo trenersko skušnjo na raznih tečajih bolj usposobiti. Od 25 tečajnikov, ki so bili na tečaju v Rovinju, jih danes dela na trenerskem področju le 10. Zato bo v bodoče vsak tečajnik podpisal nekakšno delovno pogodbo, v kateri se bo obvezal, da bo po uspešno opravljenem izpitu deloval kot trener v kakem klubu. Mnogo grešilo tudi vodilni klubi, ki se preveč naslanjajo na trenerje iz drugih republik, saj so nekateri trenerji iz Slovenije pokazali, da so prav tako vešči temu poslu kot drago plačani trenerji iz drugih republik.

SLOVENSKI PLANINSKI MARKACISTI SO ZBOROVALI

Planinska pot od Pohorja do Nanosa

Ljubljana, 12. decembra

Na današnjem zboru slovenskih planinskih markacistov sta bili glavni temi: nove organizacijske oblike in slovenska planinska tranzverzala. Iz treh avtonivnih referatov je bilo prikazano dosedanje delo markacistov in smernice za bodoče. Ugotovljeno je bilo, da je sedanja organizacijska oblika Komisije za planinska pota mnogo boljše od prejšnje. V sklopu te komisije bo 8 markacistov skupaj, in to za Pohorje, Dolenjsko, Koruško, Primorsko, Savinjsko in Kamniško Alpe, Karavanke, Julijske Alpe in ljubljansko okolico. Na čelu teh bodo vodje skupin, ki bodo morali dobro poznati svoje področje in katerih glavna naloga

Moštvo državnega prvaka Dinamo iz Zagreba

Klub premočil poraz

Beograd, 12. dec. Hajduk je danes pred okrog 30.000 gledalci premagal Radnički z 1:0 (1:0).

Desmo krilo Hajduka Rebac je v 10. minuti lepo streljal z oglja igrišča. Iz kopice igralcev se je izločil Broketa, pošteno streljal iz je z ostrim strelom z glavo postal v desni kot. To je bil edini gol, te precej razburilne tekme, na kateri sta se Jezerkli in Vukas zamaž trudi, da bi svojim soigralcem omogočila bolj urejeno igranje in ugodne priložnosti za doseg golov.

Rezultat, ki je Splitomom prinesel drugo mesto v jesenskem prvenstvu, je zaslužen, čeprav je Radnički skoraj ves čas prevladoval na igrišču. Hajduk je bil v prvem polčasu, ko je igral proti vetru, bolj zrel in nevarnejše moštvo. V tem delu igre je mladi igralec Hajduka Kragić imel dve zelo ugodne priložnosti, da zviša rezultat, toda obakrat je streljal tako nespretno, da se je Petroviću posrečilo preprečiti zadetek.

Radnički je v drugem polčasu še bolj povečal terensko premoč. Toda tisto, kar je v prvem polčasu zamudil, ko je igral z vetrom in hrbet, ni mogel nadoknaditi z vetrom v prvi.

Točki sta ostali doma

Ostjlek, 12. dec. Pred 3000 gledalci je Proleter danes na svojem igrišču premagal sarajevskega Železničarja z 2:0 (2:0). Gole sta dosegla Dvornič v 11. in Abadžić v 14. min.

Proleterova zmaga je zaslužena. Gostje bi bili poraženi tudi z višjim rezultatom, če bi bil Proleterov napad zanesljivši in bi ne bil zapravil treh lepih priložnosti. Tekma je bila veliko bolj zanimiva v prvem kot v drugem polčasu. Tedaj so namreč zlasti domači igrali boljše in živahnije. Železničar je bil v drugem polčasu enakopraven nasprotnik in je imel priložnost izenačiti rezultat.

Trenerji in sodniki glavni problem

Ljubljana, 12. dec. Glavni temi današnje seje Upravnega odbora NZS sta bili vprašanja trenerje in sodniške organizacije. O delu trenerske organizacije je podal poročilo tovariš Pišek. Iz poročila je bilo razvidno, da je v Sloveniji 52 trenerjev od katerih je 5 profesionalnih. Delegati so sklenili, da trenerskega kadra v naslednji sezoni ne bodo pomnožili, paš pa doseženo trenersko skušnjo na raznih tečajih bolj usposobiti. Od 25 tečajnikov, ki so bili na tečaju v Rovinju, jih danes dela na trenerskem področju le 10. Zato bo v bodoče vsak tečajnik podpisal nekakšno delovno pogodbo, v kateri se bo obvezal, da bo po uspešno opravljenem izpitu deloval kot trener v kakem klubu. Mnogo grešilo tudi vodilni klubi, ki se preveč naslanjajo na trenerje iz drugih republik, saj so nekateri trenerji iz Slovenije pokazali, da so prav tako vešči temu poslu kot drago plačani trenerji iz drugih republik.

Od sklepov, ki jih je odbor sklenil za izboljšanje trenerskega kadra, bi omenili še sklep, po katerem bi boljši klubi iz Slovenije pošiljali poželetni klubom svoje trenerje in bi tako igrali podeželskih klubov in njihovih trenerji lahko mnogo pridobili.

Tudi pri drugi točki dnevnega reda, ko so delegati govorili o problemih sodniške organizacije so se zadržali dalj časa. Prva in najvažnejša ugotovitev je, da v sodniško vrsto stopa

SEJA UPRAVNEGA ODBORA NOGOMETNE ZVEZE SLOVENIJE

Trenerji in sodniki glavni problem

Prihodnje leto bo v Ljubljani srečanje nogometnih reprezentanc Slovenije in Srbije

Ljubljana, 12. dec. Glavni temi današnje seje Upravnega odbora NZS sta bili vprašanja trenerje in sodniške organizacije. O delu trenerske organizacije je podal poročilo tovariš Pišek. Iz poročila je bilo razvidno, da je v Sloveniji 52 trenerjev od katerih je 5 profesionalnih. Delegati so sklenili, da trenerskega kadra v naslednji sezoni ne bodo pomnožili, paš pa doseženo trenersko skušnjo na raznih tečajih bolj usposobiti. Od 25 tečajnikov, ki so bili na tečaju v Rovinju, jih danes dela na trenerskem področju le 10. Zato bo v bodoče vsak tečajnik podpisal nekakšno delovno pogodbo, v kateri se bo obvezal, da bo po uspešno opravljenem izpitu deloval kot trener v kakem klubu. Mnogo grešilo tudi vodilni klubi, ki se preveč naslanjajo na trenerje iz drugih republik, saj so nekateri trenerji iz Slovenije pokazali, da so prav tako vešči temu poslu kot drago plačani trenerji iz drugih republik.

Od sklepov, ki jih je odbor sklenil za izboljšanje trenerskega kadra, bi omenili še sklep, po katerem bi boljši klubi iz Slovenije pošiljali poželetni klubom svoje trenerje in bi tako igrali podeželskih klubov in njihovih trenerji lahko mnogo pridobili.

Tudi pri drugi točki dnevnega reda, ko so delegati govorili o problemih sodniške organizacije so se zadržali dalj časa. Prva in najvažnejša ugotovitev je, da v sodniško vrsto stopa

SLOVENSKI PLANINSKI MARKACISTI SO ZBOROVALI

Planinska pot od Pohorja do Nanosa

Ljubljana, 12. decembra

Na današnjem zboru slovenskih planinskih markacistov sta bili glavni temi: nove organizacijske oblike in slovenska planinska tranzverzala. Iz treh avtonivnih referatov je bilo prikazano dosedanje delo markacistov in smernice za bodoče. Ugotovljeno je bilo, da je sedanja organizacijska oblika Komisije za planinska pota mnogo boljše od prejšnje. V sklopu te komisije bo 8 markacistov skupaj, in to za Pohorje, Dolenjsko, Koruško, Primorsko, Savinjsko in Kamniško Alpe, Karavanke, Julijske Alpe in ljubljansko okolico. Na čelu teh bodo vodje skupin, ki bodo morali dobro poznati svoje področje in katerih glavna naloga

REZULTATI ZAKLJUČNEGA KOLA

- Radnički — Hajduk 0:1 (0:1)
- Partizan — BSK 0:3 (0:2)
- Proleter — Železničar 2:0 (2:0)
- Dinamo — Spartak 3:1 (1:1)
- Vojvodina — Lokomotiva 4:1 (3:1)
- Sarajevo — Crvena zvezda 2:0 (1:0)

Slab dan za Lokomotivo

Novi Sad, 12. dec. Vojvodina je danes premagala zagrebško Lokomotivo s 4:1 (3:1). Gole so dosegli: Veselinovič v 18., Bellš v 21., Bošković v 45. in Hudžič v 89. min. za Vojvodino ter Ivančič v 32. min. za Lokomotivo.

Po sedmih neodločenih tekmah v letošnjem državnem prvenstvu je novosaška Vojvodina danes zasluženo premagala Lokomotivo. Novosaščani so igrali borbeno, zlasti napad, ki se je izkazal s hitrimi in nevarnimi prodori. Igralci Lokomotive pa so nasprotno po nepotrebnem zapletali igro in igrali preveč v žirino.

Igra je bila v glavnem enakopravna vse do 19. minute, ko je Vojvodina dosegla prvi gol. Nato so domačini dosegli nevarne napade. V prvem polčasu se je Lokomotiva v glavnem branila in le kdaj pa kdaj napadala.

Drugi polčas je prav tako minil v popolni premoči Vojvodine, kakor tudi v znamenju številnih nevarnih kombinacij, pri katerih pa je vratar Lokomotive Stinič zelo uspešno intervenciral.

Pri Vojvodini so se zlasti izkazali Bošković, Blanić in Veselinovič, pri Lokomotivi pa Stinič in Odžak.

BSK zlahka zmagal

Beograd, 12. dec. V beograjskem derbiju je BSK bil boljši in zlahka zaslužen premagal Partizana s 3:0 (2:0). Gole so dosegli: Jeliazović v 8., Šiljaković v 12. in Marković v 78. min.

BSK je danes brez hudih napadov zaslužen premagal Partizana. Partizan je bil slab na prostoru in niti za trogutek ni mogel ogroziti zmage BSK. Plavi so bili v vseh ozirom boljše. Hitri in nevarni prodori so se vedno zaključili z ostrimi strelci Markovića in Antića na vrata današnje nemoežnega Stojanovića.

V obrambi je imel BSK zelo dobro igranje in odličnega Juričko, ki je uspešno razbijal Partizanove napade. Zmagovalec pokalnega tekmovalnega je svoje ljubitelje razočaral. Partizan je igral brez volje in miščno. Kljub temu, da so Partizanovi igralci v drugem polčasu ostro napadali, da bi spremenili rezultat, se jim to ni posrečilo. Še več. Slaba Partizanova obramba je dovolila, da je najnevarnejši napadalec BSK Marković zvišal rezultat na 3:0.

Pri BSK ni bilo slabega igralca, v obrambi je bil najboljši Juričko, kriška vrata je bila najboljši del moštva, Marković in Antić pa sta bila najboljša v napadu. Pri Partizanu je zaigral edino dobro Borozan.

Konec neprijetne tradicije

Sarajevo, 12. dec. Sarajevo je danes premagalo Crveno zvezdo z 2:0 (1:0). Napadalec je Sarajevo posrečilo po daljšem času poraziti Crveno zvezdo v prvenstvenem tekmovalju.

17 golov v mreži Slovana

Ljubljana, 12. decembra

Danes je bila na igrišču Odreda prijateljska nogometna tekma med Odredom iz Slovnanom. Zmagali so Odredovci z rezultatom 17:1 (7:0).

Klub blatinemu terenu se je moštvo Odreda danes zelo trudilo in doseglo zelo visok rezultat: proti ljubljanskemu predstavniku v slovenski ligi. V moštvo Odreda je danes prvi nastopil Vargič, ki je pokazal vse sposobnosti dobrega nogometaša. Ugrajal je še Zložek in sploh ves napad. Za Odred so bili uspešni Zdravkovič 5, Hočevar 5, Brezar 3, Vargič 3 in Grčević 1. Za Slovana pa je dosegel častni gol Majer. Gledalcev je bilo okoli 400.

NOGOMETNI TURNIR V LITLI

Ljubljanska »Svoboda« prva

Litija, 12. decembra

Na današnjem litijemskem nogometnem turnirju je osvojila prehodni pokal ljubljanska Svoboda. Finalna tekma med Svobodo in Litijo se je sicer končala neodločeno 1:1 (1:1), čeprav so bili domačini v premoči. Izredni vratar gostov Blatinč je namreč reševal skoraj nemogoče situacije. Svoboda si je zagotovila prvo mesto šele po drugi seriji streljanja enajstmetrovk. Tretje mesto na tem turnirju je osvojil hrastniški Rudar, ki je premagal Papirničarja iz Vevč 1:0 (0:0).

Dopoldanski tekmi sta se končali takole: »Litija« — Rudar 6:1 (1:1), Svoboda — Papirničar 1:1 (1:1). Po enajstmetrovkah je zmagala Svoboda.

DNEVNE NOVICE

PREDAVANJA

Priradostno društvo vabi na predavanje univ. prof. dr. Franja Dominko: Potniki iz vesolja. Predavanje bo v torek, 14. dec. v prirodoslovni predavalnici Univerze, vhod iz Gosposke ulice.

KONCERTI

Simfonični koncert za rumeni abonma danes ob 20.15 v Filharmoniji. Dirigent je Robert Schollum iz Linza, solist violončelnik Jelka Staničeva. Na programu Debussyjev Preludij k faunovemu popolnevu, Bartokov Koncert za violino in orkester ter Mendelssohnova Italijanska simfonija. Vstopnice od 250 din navzdol v Filharmoniji.

KDOR KUPI TABLICO VIL KOLA TOMBOLE ZVEZE GLUHIH JUGOSLAVIJE. LAIKO ZADENE LEF DOBI-TEK OBENEM PA POMAGA GLUHIM - ZREBANJE BO 15. DEC. V NOVEM SADU.

JELA sol kot dodatek kopeli dela čudeže. Popolnoma preroben si po kopeli, če si dodal JELA sol. Dobi se v drogerijah in parfumerijah.

Ne pozabite, da so **Narta** kozmetični izdelki najboljši. — Zato zahtevajte tudi vi samo znamko NARTA.

GLEDALIŠČA

DRAMA

Ponedeljek, 13. dec.: Zaprti.
Torek, 14. dec. ob 20: Rostand: »Cyrano de Bergerac«. Abonma H.
Sreda, 15. dec. ob 15: Golla: Princiska in pastirček. Mladinska igra. Premiera. Izven.
ob 20: B. Shaw: Candida. Abonma K.

Cetrtek, 16. dec. ob 20: B. Shaw: Candida. Abonma G.
Petek, 17. dec. ob 15.30: Rostand: Cyrano de Bergerac. Abonma Petek I. Popoldanski.
Sobota, 18. dec. ob 15: Golla: Princiska in pastirček. Mladinska igra. Izven.
ob 20: I. Shaw: Dobri ljudje. Abonma red C.

Ljubljanska Drama bo na novo oprizorila v sredo popoldne ob 15 urah mladinsko igro v 5 slikah »Princiska in pastirček« v režiji mladega režiserja Jurija Kislingerja in ilustracij ing. arch. Ernesta Franza. V igri nastopajo poleg princiske in pastirčka, Trebuška, kuharčka, botre Šume, popularnih veteranov itd. Laška, medvedki, zajčki, goske. Korcoarja: dr. Henrik Neubauer, kostumi: Alenka Bartl-Serša, spremljevalstvo je kompoziral Dane Škerl. — Opozarjamo, da se bodo predstave »Princiska in pastirček« ponavljale tako da se bodo lahko vsi mladi gledalci izvrstili. Sprejemajo se tudi naročila za posebne zaključene predstave za razne šole itd.

OPERA

Ponedeljek, 13. dec.: Zaprti.
Torek, 14. dec. ob 19.30: Prokofjev: »Zaljubljen v tri oranže«. Abonma red B.
Sreda, 15. dec. ob 15: Hristić: »Ohridska legenda«. Zaključena predstava za LMS.

Umrli so v Ljubljani

Milan Tominec, pravni referent. Pogreb bo danes ob 14 na Zalahu.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancom sporočamo, da je danes v 72. letu starosti preminul naš dragi ata, mož, stari ata, brat in stric

FRANC ŠUHELJ

sodarski mojster in gostilničar v Laškem
Pogreb nepozabnega pokojnika bo v torek, 14. decembra 1954, ob 15. uri na pokopališču v Laškem.
Laško, Celje, Javornik, Ljubljana, Laška vas, 12. decembra 1954.

Zalujoči: žena **MARIJA**, sinovi, hčerke ter družine Tomazič, Erjavec, Bregar, Bernard in Pirmančnik.

Cetrtek, 16. dec. ob 19.30: Verdi: »Ples v maskah«. Gostovanje Rudolfa Francia. Abonma red D.
Petek, 17. dec. ob 17.30: Rossini: »Seviljski brivci«. Gostovanje v Litiji.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA
Gledališka pasaža
Torek, 14. dec. ob 18: Norman Krasna, John v zadregi. Red Torek popoldanski. Vstopnice so tudi v prodaji.
ob 20: Norman Krasna, John v zadregi. Red Torek. Vstopnice so tudi v prodaji.

Sreda, 15. dec. ob 20: Mira Mihelič: »Zlati oktober«. Abonma TSS I.
Cetrtek, 16. dec. ob 20.30: Christopher Fry: »Gospa ne bo zgorela«. Abonma Gradbeni tehnikum. Vstopnice so tudi v prodaji.

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za ponedeljek, 13. dec.
Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00, 19.00 in 22.00.
5.00—6.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! (Pester glasbeni spored) - vmes ob 6.30 Pregled tiska - 6.35 Polke in valčke igra Mariborski pihalni ansambel p. v. Draga Lorberka (Prenos iz Maribora) - 7.10 Jutrjnji orkestralni spored - 7.30 Gospodinski nasveti - 7.40—8.00 Zabavna glasba, vmes reklame - 11.00 Radijski koledar -

VSAKA TRETJA TABLICA VII. KOLA TOMBOLE ZVEZE GLUHIH JUGOSLAVIJE ZADENE ENEGA OD 33754 DOBITKOV IN PREMIJ

11.05 Glasbena medigra - 11.15 Solska ura za nižjo stopnjo: Nekaj o slovenskih narečjih - 11.45 Zborovske in solistične skladbe jugoslovanskih skladateljev - vmes od 12.00—12.10 Kmetijska univerza: Ing. Vinko Sadar: Obdelava zemlje in poljedelski koledar - 12.45 Zabavna glasba, vmes reklame - 13.00 Nove knjige - 13.10 Opoldanski koncert - 14.00 Glasbeni teletikon - 14.10 Zabavne melodije - 15.15 Lahka glasba - 15.30 Solska

ura za višjo stopnjo: Franjo Vouk: Louis Pasteur (živiljenjska reportaža) - 16.00 Glasbena medigra - 16.10 Utrinki iz literature: Nathaniel Hawthorne: Hezbiba odpre trgovino - 16.30 Zeleni ste - poslušajte! - 17.10 V svetu opernih melodij - 18.00 Radijska univerza: prof. Niko Kuret: Junaki-razbojniki v našem ljudskem izročilu - 18.15 Igrajo veliki zabavni orkestri - 18.30 Zdravstveni nasveti - 18.40 Koncert pianista Pavla Sivica - 19.00 Radijski dnevnik - 19.30 Zabavna glasba, vmes reklame in objave - 20.00 Zunanje-politični feliton: Indijska zunanja politika - 20.15 Simfonični koncert orkestra mariborske filharmonije - 22.15—23.00 Plesna glasba.

22.15—23.00 UKV program: Operetne melodije.
23.00—24.00 Oddaja za tujino - na valu 327,1 m (Prenos iz Zagreba).

TABLICE VII. KOLA TOMBOLE ZVEZE GLUHIH JUGOSLAVIJE STANEJO SAMO PO 50 DINARJEV - PRODAJAO JIH VSI PRODAJALCI SREČK JUGOSLOVANSKE LOTERIJE

PODJETJE »HEROJ SRBA« - SMEDEREVO

nujno proda ali zamenja

DIESEL LOKOMOTIVO

za Diesel agregat jakosti 300 kW.

Pojasnila po telefonu številka 5. 6122

V kratkem izide

ZBIRKA PREDPISOV O ZUNANJI TRGOVINI IN DEVIZNEM POSLOVANJU

TRETJA SPREMENJENA IN IZPOPOLNJENA IZDAJA INŽ. ŽARKA MRKUŠIČA

Zbirka obsega vse najnovejše spremembe in dopolnitve v sistemu zunanje trgovine in deviznega poslovanja, sprejete z veljavnostjo od 1. decembra t. l., s točnim besedilom in ustrezajočimi bančniimi navodili.

Poleg tega obsega zbirka tudi vse prejšnje predpise s tega področja, ki so ostali v veljavi, zlasti še predpise o prehodnih zaključkih. Zbirka torej nudi popoln pregled zunanjetrgovinskega in deviznega sistema z vsem, kar je potrebno ustanovam s samostojnim finanstranjem, družbenim organizacijam in posameznikom v zvezi z njihovim zunanjetrgovinskim in deviznim poslovanjem.

Naročila sprejema Komerčni oddelek »Službenega lista FLRJ« - Beograd - Tekoči račun 1032-T-220 6507

Za zdravstvene ustanove

IZDELALI SMO NAJNOVEJŠE

OBRAZCE ZA POPIS OSNOVNIH SREDSTEV ZDRAVSTVENIH USTANOV

(po »Službenem listu FLRJ« št. 49 z dne 24. novembra 1954) v blokkih po 100 listov - izdaja v latinici in cirilici.

NA ZALOGI IMAMO:

kartoteke osnovnih sredstev in knjigo osnovnih sredstev - v knjigah po 50 in 100 listov.

BIRO ZA IZDELAVO OBRAZEV

ZALOŽNIŠKO-TISKARSKO PODJETJE

Beograd - Prizrenska ul. 6

Poštni predal 479 - Telefon 28-107 in 26-065

Brzojavi: OBRAZAC - BEOGRAD 6509

VESTI IZ MARIBORA

Dežurna lekarna v ponedeljek, dne 13. decembra 1954: lekarna »Melje«, Meljska cesta 2.

KINO

PARTIZAN: Angleški barvni film: »Melba«.

UDARNIK: Francoski film: »Plačilo za strah«.

POBREZJE: Zaprti.

STUDENCI: Zaprti.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE

Ponedeljek, 13. dec.: Zaprti.

Torek, 14. dec. ob 19.30: Hristić: »Ohridska legenda«. Red C.

Vesti iz Kranja

PERSENOVO GLEDALIŠČE

Ponedeljek, 13. dec. ob 20: Koncert Doma slepih iz Skofje Loke.

DROBNI OGLAS

DVA NOVA VISOKOTLAČNA parna kotla, izdelek Tovarne parnih kotlov v Zagrebu, proda Uprava Električne cestne železnice, Ljubljana, Celovška c. 164. Ogrevalna površina je 16,24 m², dovoljen pritisk 6 atm. Ogled ob delavnikih od 8.—14. ure.

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »TRIGLAV«

Premiera italijanskega filma

Neapeljski milijonarji

Brez tednika. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic ob 15 dalje. — V glavni vlogi Toto, Euardo de Filippo in Leda Gloria.

KINO »UNION«: Amer. film: »Najboljša leta našega življenja«. Brez tednika. Predstava samo ob 15. — V glavnih vlogah Frederic March, Myrna Loy, Harold Russell in Virginia Mayo. Prodaja vstopnic od 9.30—11 in od 14 dalje.

KINO »KOMUNA«: Francoski film: »Fanfan la Tulipe«. Brez tednika. Predstave ob 15, 18 in 20. V glavnih vlogah Gina Lollobrigida in Gerard Philippe. Prodaja vstopnic od 9.30—11 in od 15 dalje.

KINO »SLOGA«: Argent. film: »Kalne vode«. Tednik. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Ob 10 matineja istega filma. V glavnih vlogah Hugo Del Carril in Adriana Benetti.

Prodaja vstopnic od 9—10 za matinejo, za popoldanske predstave pa od 9.30—11 in od 14 dalje. KINO »SOCA«: Angleški barvni film: »Jassy«. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. V glavnih vlogah Margaret Lockwood in Dermot Walsh. Prodaja vstopnic od 9.30—11 in od 15 dalje.

KINO »LITOSTROJ«: Ameriški film: »Na slabem glasu«. — Predstava ob 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave. JESENICE: »RADIO«: Ameriški film: »Pregnanci iz Poker Fleta«. Predstavi ob 18 in 20. CELJE: »UNION«: Angleški barvni film: »Smeh v rajsu«. Predstavi ob 18 in 20. — »DOM«: Francoski film: »Fanfan la Tulipe«. Predstavi ob 18.15 in 20.15. PTUJ: Ameriški barvni film: »V vrtincu«.

KINO »ŠISKA«

Premiera italijanskega filma

Neapeljski milijonarji

Režija Eduardo de Filippo. V glavnih vlogah Toto, Leda Gloria. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje.

KUPIMO ALI VZAMEMO KOT PRENOS OSNOVNIH SREDSTEV

DOBRO OHRANJENO POLSTABILNO

lokomobilo od 180 do 450 ks

Ponudbe s podrobnim opisom pošljite na naslov:

Tvornica kudelje, Črnkovci

6511

SPLOŠNI JUGOSLOVANSKI ANONIMNI

NATEČAJ

ZA IZDELAVO URBANISTIČNEGA NACRTA KOMPLEKSA »MARIJIN DVOR« IN IDEJNEGA ARHITEKTONSKEGA NACRTA ZA NOVO POSLOPJE LJUDSKE SKUPŠČINE LR BOSNE IN HERCEGOVINE V SARAJEVU, KI JE BIL RAZPISAN JULIJA 1954, JE NA PREDLOG NEKATERIH UDELEŽENCEV

PODALJŠAN IN JE TREBA DELA IZVRŠITI DO 10. III. 1955 OB 18. URI

VSI OSTALI POGOJI NATEČAJA OSTANEJO NEIZPREMENJENI.

IZ PISARNE LJUDSKE SKUPŠČINE LR BiH 6510

»ŽELJPOH«

ZAGREBŠKO ŽELEZARSKO PODJETJE

VELETRGOVINA Z ŽELEZNIM, KOVINSKIM IN SANITARNIM BLAGOM

ZAGREB, Martičeva 14 - skladišče: R. Krofina 14

obvešča

vse svoje poslovne prijatelje in kupce, da od 15. do 31. decembra 1954

zaradi inventure ne bo izdajalo blaga

iz skladišča podjetja.

Prodajne poslovalnice v poslovnih prostorih podjetja bodo redno obratovala, le po 15. decembru sprejeta naročila bodo izvršena šele 1. januarja 1955.

2438

Vabilo na sklepanje pogodb

OD 15. DO 31. DECEMBRA 1954 BOMO SKLEPALI POGODBE V BOROVU, in sicer:

ZA AVTO-MOTO IN KOLESARSKÉ GUME samo z industrijo in vojnimi poštami,

ZA RUDARSKÉ SKORNJE samo z rudniki

ZA GUMIJASTO TEHNIČNO BLAGO IN PROIZVODE KOVINSKE STROKE z industrijo in trgovino

Po tem roku ne bomo sklepali nobenih pogodb več.

Vse interesente vabimo, da pošljejo svoje specifikacije ali osebno prisostvujejo sklepanju pogodb.

»BOROVO«

JUGOSLOVANSKI KOMBINAT GUME IN OBUVÉ

BOROVO

4146

Brodolomci se pripravljajo na rešitev

Sloveči raziskovalec antarktičnih krajev Shackleton pripoveduje o reševanju posadke ponesrečene ladje

Shackleton, eden največjih sodobnih raziskovalcev, je skušal leta 1914 prevoziti Atlantik, toda led je stisnil in zdrobil njegovo ladjo. Posadko je morskimi tokovi več mesecev zanašal proti severu. Naposled so se izkrcali na Slonovec otoku, od koder se je Shackleton z nekaterimi člani posadke napotil v odprtem čolnu nazaj po pomoč. Prevozilo so 800 milj do postaje na Južni Georgiji in tako omogočili rešitev ostalih članov posadke ponesrečene ladje.

Morje je bilo čedalje bolj viharno in prisililo nas je, da smo potegnili oba čolna še dalje na obalo. Vsa posadka je prišla za delo in z združenimi močmi smo jih potegnili tako daleč, da jih niso dosegli valovi. Privezali smo jih k debelim kamnom. Potem sem se posvetoval z obema tovarišema, kako bi prispeli do Južne Georgije, preden bi morje zamrznilo. Potrebna nam je bila pomoč. Bil sem zaskrbljen spričo tega in duševnega stanja nekaterih članov posadke.

Skrbelo me je tudi, kako bo našimi zalogami hrane. Videli sem, da je imamo za pet tednov, če bi dajali polne dnevne obroke. Z manjšimi obroki bi nam zadostovale zaloge za tri mesece, lahko pa bi hrano izpopolnili tudi s tjučenji in morskimi sloni. Z gotovostjo nisem mogel računati na preskrbo s presnim mesom in salom, ker ni bilo nikjer videti morskih živali. Zima pa je bila na pragu. Na zalogi smo imeli tudi tri tjučenje in dve tjučenji koži skupaj s salom.

Najbližja luka, kjer bi lahko dobili pomoč, je bil Port Stanley na Falklandskih otokih, 540 milj od nas. Nikakor pa nismo mogli upati, da bi se s čolnom prebili tja proti severozahodnemu vetru. Južna Georgija je bila oddaljena kakih 800 milj v smeri zahodnih vetrov in lahko sem računal, da bomo našli nekje na vzhodni obali lovce na kite. Posadka bi lahko prevozila s čolnom to pot in pripeljala pomoč v enem mesecu, seveda, če morje ne bi zamrznilo in če bi čoln kljuboval valovom. Vedel sem, kakšna nevarnost nas čaka na 800 milj dolgi poti po Antarktičnem morju. Tolažil pa sem se, da člani posadke, ki bodo ostali na otoku, ne bodo nikesar izgubili, čeprav bi se ta poskus ponesrečil. Za hrano pozimi nas bo manj, posadka čolna pa bo potrebovala samo eno mesečno količino živil za šest članov, kajti če v tem času ne bomo prispeli do Južne Georgije, je sploh nikoli ne bomo dosegli. Na to misel sem prišel tudi zato, ker ni bilo nobenega upanja, da bi prispel kdo za nami na Slonovc otok.

ODLOČITEV

Posvetovali smo se precej dolgo, ker so se vsi zavedali velikih

ZA DOBRRO VOLJO

»Tu imaš kloroform. Toda nikar si ne čisti z rokavicami nosu.«

naporov in nevarnosti. Sredi maja je morje južno od rtiča Horn najbolj razburkano na svetu. Ob tem času se viharji kar vrste. Spoprijeti smo se morali z izredno slabim vremenom in povrh še v čolnu, ki ga je bilo morje v prejšnjih mesecih že močno zdelalo. Strinjali smo se v tem, da je to edina iskra upanja, da se rešimo. Pregledali smo večji čoln. Že prej se mi ta 6 metrov dolgi čoln ni zdel velik, ko pa sem ga zdaj ogledoval v zvezi z našo bližnjo vožnjo, se mi je zdelo, da se je še bolj skrčil. Izdelan je bil sicer dokaj dobro, toda poznali so se mu že sledovi naporov, ki jih je moral prestati, odkar se je potopila naša ladja.

PRIPRAVE NA ODHOD

Zavedali smo se, da bo naša vožnja velika pustolovščina. S seboj smo imeli dobrega tesarja, ki bi lahko naš čoln za silo popravil in utrdil. Minilo je pol dneva in vreme se je še poslabšalo. Priprave smo morali prekiniti. V eter je butal v naše šotore in morje se je čedalje bolj penilo. Po pičli večerji smo legli k počitku.

Zjutraj je bilo morje še bolj razburkano. V eter in sneg, veter in veter; potem nekaj časa vse tiho, in spet snežni metež. Kadar so nehale plesati pred nami snežinke, smo videli ledene plošče, kako jih potiska vihar proti severovzhodu. Bili smo še srečni, da se ni bilo treba boriti z viharjem na morju, kjer bi nas bile ogrožale tudi ledene plošče. Bili smo vsaj na trdnih tleh. Iz vode sta prilezla dva tjučenja in prvi se je približal mojemu šotoru na deset korakov. Hrana in salo sta

nam bila tako potrebna, da sem poklical svoje ljudi in organiziral prav hajko, namesto da bi bil skočil k tjučenju in ga z udarcem po nosu ubil. Pripravljeni smo bili vsi planiti nanj, če bi nam hotel uiti. Ubili smo ga z ročajem kopače in tako smo imeli hrane še za pet dni več in goriva za šest.

Drugi dan se je vihar polegel in tesar je jel popravljati čoln. Nanj je pritrtil jambor z manjšega čolna. Za krov ni imel dovolj lesa, pomagal pa si je z razbitimi zaboji. Imeli smo zvito zmazano plošto, trdo ko kost. Najprej smo jo morali razrezati in kos za kosom segreti na peči, v kateri je gorelo salo, da smo jo lahko sešili in napravili stroho za krov. Ko smo jo z žebliji pribili, je bil videti naš čoln povsem varen, čeprav se mi je nekako zdelo, da je zelo podoben gledališkemu kulisam, ki lahko napravijo na človeka vtis trdnega zidu, v resnici pa so le običajne letve in plošte. Pozneje se je pokazalo, da je ta streha dobro ustrezala svojemu namenu. Da ni bilo nje, najbrž ne bi bili odnesli živih glav. Drugi dan je znova prihrumel silen vihar in prekinil naše priprave na pot. Silen veter nam je odnesel iz šotora peč. Tekli smo za njo do roba vode, toda bilo je že prepozno. Valovi so nam jo odnesli.

SNEŽNI METEŽ

Podnevi smo prinesli tudi nekaj zabojev živil, ki smo jih bili pustili na skali na rtiču, kjer smo se bili izkrcali. Določili smo živila, ki bi jih vzeli s seboj v čoln. Dva sodčka po 40 litrov smo morali napolniti z vodo, ki smo jo dobili tako, da smo raztopili led z bližnjega ledenika. Peč na salo je gorela vso noč in strazarji so nalivali v sodčka vodo iz lonca, v katerem se je topil

led. Nekaj članov odprave je začelo kopati v sneg votlino, da bi se v njej utaborili. Snežni metež pa je bil tako silovit, da smo morali delo opustiti.

Drugi dan je bilo vreme lepo in naposled sem odredil, da se nas odpelje s čolnom šest. Opoldne pa je spet prihrumel snežni metež. Na srečo ni trajal dolgo. Ko se je polegel, smo videli na morju ledeno goro, ki so jo nosili valovi od zahoda proti vzhodu. Bližala se je zima in bila je nevarnost, da bi morje okrog otoka zamrznilo. To bi nam onemogočilo odhod za več dni ali celo tednov. Nisem pa računal s tem, da bi ostalo morje okrog Slonovega otoka zamrznjeno vso zimo, ker je na tem področju preveč nemirno. Videli smo ledene gore, ki so se premikale s hitrostjo 4 do 5 milj na uro. Trije smo se vzpeli na vrh skale na obali, od koder smo imeli boljši razgled. Ledeni polje pred nami je bilo dovolj razbito, da bi se lahko prebili, in tako sem sklenil, da bomo drugo jutro odrinili na pot.

Lacedelli je na vrhu Dapsanga fotografiral svojega tovariša z naveze Compagnoni. Na sliki vidimo, kako je bil plezalec opremljen in kako uživa ob pogledu na zasnežene himalajske vrhove pod seboj

TUDI DRUGA NAJVIŠJA GORA SVETA JE KLONILA

Italijanska alpinista Lacedelli in Compagnoni sta brez kisika priplezala na vrh 8611 metrov visokega Dapsanga ali K-2

Dne 31. julija zvečer je slavil alpinizem v srcu Himalajskega pogorja Karakorum novo zmago. Dva italijanska gorska vodnika, Achille Compagnoni, star 40 let, in njegov deset let mlajši spremljevalec Lino Lacedelli sta se korak za korakom bližala vrhu mogočnega himalajskega gorskega orjaka Dapsanga ali »K2«. Kisik jima je bil že pošel, njuna pljuča so se sopihajoč borila za zrak. Bila sta že tako izčrpana, da si sploh nista upala dvigniti pogleda od tal. Potem pa sta iznenada z nogami začutila, da sta dosegla vrh, ker nista imela več strmine pred seboj. Priplezala sta na vrh druge najvišje gore sveta.

Italijanska alpinistična odprava pod vodstvom geologa in alpinista prof. Desia, katere člana sta bila Compagnoni in Lacedelli, je odrinila na pot 30. aprila z zadnjega letališča Skarduja. S seboj je imela 500 nosačev in 16 ton tovora, živil, instrumentov in raznih drugih potrebščin. Vreme je bilo ugodno. Na prve težave je zadela sredi ledenika Baltoro. Tam so ji ušle cele skupine nosačev. Začelo se snežiti. Ljudje s tem niso računali. Domačini so praznovali toliko nosačev, da je odprava še lahko nadaljevala pot. Tako je naposled ves tovor prišel na pravo mesto.

Vreme pa je bilo čedalje slabše. Minilo je več tednov, ne da bi odprava sploh mogla naprej. Ves junij je snežilo. Alpinisti so upali, da bo v juliju vreme ugodnejše, toda bilo je še slabše. Vsem tegobam se je pridružila smrt enega najboljših plezalcev prav v času, ko se je vreme nekoliko zboljšalo. Mario Puchoz, krepak in žilav plezalni strokovnjak, se je 21. junija v taborišču 4 v višini 6500 m nekoliko prehladil. Čez nekaj dni je zbolel za nevarno gripo, naposled je pa dobil še pljučnico in ji podlegel.

Lahko si mislimo, kako potrti

so bili člani odprave po tem udarcu. Položaj je bil malone brezupen, zlasti še spričo slabega vremena. Dne 23. julija pa se je nebo delno zjasnilo in prvokrat se je prikazal iz oblakov vrh 8611 m visokega Dapsanga. Štiri dni prej so štirje plezalci tako imenovane naskakovalne skupine, Compagnoni in Bonatti na eni ter Lacedelli in Rey na drugi navezi, po silnih naporih priplezali od taborišča 5 do taborišča 7, kjer je bila lani Houstonova ameriška odprava postavila taborišče 8 že nad 7000 m visoko.

Dne 28. julija je prišla v glavno taborišče vesela vest, da je šest plezalcev že doseglo taborišče 7. Takoj so zahtevali naj jim pošljejo živila, da bi preplezali še do taborišča 8 in 9.

Dva med šestimi plezalci sta bila prvokrat na skupni navezi — Compagnoni in Lacedelli. Ko sta se zjutraj 30. julija z lahkim šotorom napotila proti taborišču 9 v višini 8100 m, so se napotili ostali štirje nazaj v taborišče 7 po živila in kisik. S tovorom so se vrnili v taborišče 8, od koder sta začela popoldne dva plezalca z enim domačinom plezati za Compagnonijem in Lacedellijem. V visokem snegu pa je eden omagal. Drugi je priplezal z domačinom 8000 m visoko; tam pa sta morala bivakirati. Drugi dan sta Compagnoni in Lacedelli našla njun bivak. Sklenila sta

priplezati na vrh še isti dan. Kakatj nista mogla, da bi jim tovariši prinesli nove zaloge kisika. Iz bivaka sta vzela najpotrebnejše in se takoj napotila na prejš. Posebnih težav jima ni bilo. Posebni težavi aparat ni treba premagovati. Plezanje ni bilo posebno nevarno, vendar pa sta plezala zelo počasi, ker sta se do kolen vdirala v sneg in na vsakem koraku je bila nevarnost, da bi se utrgal plaz. Opoldne sta da bi se utrgal plaz. Tik pod vrhom so jima odpovedali aparati s kisikom. Takoj sta ugotovila, da so aparati sicer v redu, da pa sta porabila že ves kisik. Kot pa sta porabila že ves kisik, da izkušena plezalca sta vedela, da se morata odpovedati kisiku ali smagi. Sklenila sta tvegati plezanje do vrha brez kisika. Poznanje do vrha pripovedovala, da je bilo zneje sta pripovedovala, da je bilo »zelo težko«. Vsakih deset korakov sta se morala ustaviti, ker je bilo dihanje sila naporno. Utrli-bilo dihanje sila naporno. Utrli-panje srca sta čutila v vratu in zmeraj znova se je obema stemnilo pred očmi.

Ko sta priplezala na vrh, sta najprej sedla v sneg in vrgla proč aparate brez kisika, potem sta vstala in se ozrla po čudovitem ledenem in snežnem morju globoko pod seboj. Hitro sta posnela nekaj metrov filma in se še zadnjikrat ozrla po himalajskih vrhovih, potem pa sta začela takoj sestopati Pot nazaj je bila podobna divjemu tekmovalju s smrt-njo. Dvakrat jima je spodrsnilo, da sta zdrsnila dobrih 10 m globoko, pa sta se na srečo obdržala. Vra-pa sta se na srečo obdržala. Vra-čati sta se začela ob šestih zve-čer in šele ob enajstih ponoči sta ko pijana objeta srečno dosegla taborišče 8, kjer so ju vzradobčeni tovariši sprejeli z vročim čajem in prepečenem.

Francozi so prijatelji dobre kapljice

Po potrošnji alkoholnih pijač so prvi na svetu

Francoški ministrski predsednik Mendès-France je napovedal vojno alkoholizmu in mu prvi udarec že zadal. Dne 10. novembra je izposloval v ministrskem svetu sklep, da bodo v Franciji omejili po vojni silno naraslo število točilnic in barov in točenje alkoholnih pijač dovolili samo ob določenih urah. Ta sklep je seveda zelo razburil krčmarje in lastnike barov. Takoj so se združili in protestirali proti sleherni omejitvi točenja alkoholnih pijač. Napovedali so celo skrajšnje strogostenje ministrskega predsednika. Te grožnje pa seveda francoski politični krogi ne jemljejo resno.

Francoška vlada je že leta 1962 naročila visokemu funkcionarju ministrstva za narodno zdravje Brunaudu, naj prouči vpliv alkoholizma v Franciji. Brunaud ga je proučeval štiri mesece in zbral zanimive podatke. Ugotovil je, da se mora 40% vseh bolnikov v francoskih bolnišnicah zahvaliti za bolezen alkoholu, v umobolnicah pa celo 50%. Nad 17% vseh nesreč pri delu in 25% pretepev gre na račun alkohola. Od 100.000 odraslih je v

Franciji 2850 notoričnih pijancev in njih število nenehoma narašča. To je žalostno poglavje iz življenja francoskega naroda. Kozarček vina pred delom, kozarček med delom, kozarček pred jedjo, kozarček po jedi, to se povprečnemu Francozu ne zdi mnogo. Toda mnogo teh kozarčkov je krivo, da je Francija po potrošnji alkoholnih pijač prva na svetu. Na prebivalca odpade namreč 27 litrov alkoholnih pijač letno. Italijanski povpreček je znašala 14,2, ameriško 8,8, nemško pa 2,1 liter. V Franciji pijejo že otroci s petim ali šestim letom, in sicer toliko, da njihov organizem zelo trpi.

Država dobi od davka na alkoholne pijače letno 54 milijonov frankov, na drugi strani pa izgubi kakih 152 milijard. Toliko potrošni država za boj proti posledicam alkoholizma. V Franciji je 500.000 gostiln, tako da odpade po ena na 86 Francozov, vstevši otroke in starčke. Število proizvajalcev alkoholnih pijač od leta do leta narašča. Leta 1900 jih je bilo 925.910, leta 1922 že 1.840.000, predlanskim pa celo 3.028.000.

je mislil, da se bo sesedla. Toda narejena je bila iz snovi, ki se ni sesula.

Najin sin Roland je postal v devetnajstem letu žrtev nesreče, je bilo rečeno v osmrtnici. Bilo ni nobene tožbe in bilo ni nobenega sodišča. Moja krivda, moja krivda, je razmišljal doktor, moja krivda.

Čez teden dni je policija preiskala hišo. In čez teden dni je Irenj telefoniral tisti državni pravdnik Brandt, ki je bil njen daljni sorodnik in ljubljencek novega režima.

»Dobili smo ovadbo, da je dajal vaš mož državi sovražne izjave in da je njegova hiša v glavnem gnezdo puntarskega početja. Pojutrišnjem ga bo zaslila Gestapo. Saj veste, kaj to pomeni. Vam na ljubo sem vas posvaril,« je dejal državni pravdnik in odločil slušalko, še preden je utegnila Irena odgovoriti. Odsšla je v sobo, kjer je stal Emanuel z goslimi pri oknu in skušal igrati, da ne bi zblaznel.

»Neutegoma moraš zložiti v kovček nekaj malenkosti in pogegniti čez mejo,« je dejala. Doktor je še držal lok na strunah, zadnji ton se je razkral s smešnim praskanjem.

»Čez mejo? Kam? In čemu?« je vprašal.

»Brandt naju je posvaril. Gestapo. To pomeni ječo. Nočem, da bi mi ubili še tebe,« je dejala Irena in njene besede so zveneale malone otroško. Emanuel je nekaj minut, razmišljal o tem.

»Dobro,« je dejal naposled in vstal. »Ali pojdeš z menoj?« je vprašal. »Najina potna lista sta v redu.«

»Ne. Jaz moram ostati tu. Ne morem s teboj. Pozneje,« je dejala odsekano. »Očeta ne morem pustiti samega,« je pripomnila in njene besede so zveneale preveč pametno. Podpolkovnik, od starosti že zmešan, je še sedel nekje v naslonjaču na kolesih in ni ničesar vedel o tem svetu.

»Življenje brez tebe zame nima pomena,« je dejal Emanuel. Irena ga je pazljivo pogledala. »Ne — seveda ne,« je dejala in ga z roko rahlo pobožala po laseh. Pod to nežno kretnjo, ki je je bil že vajen, so mu pritekale solze v oči, prve solze po katastrofi.

»Vse bo spet dobro,« je dejala Irena. »Zdaj pa le pojdi, pohiti, pripravi svoje kovčke. Za teboj pridem, kmalu. Začela bova novo življenje. Samo zdaj še ne morem.«

Spet je odšla od njega, soba je bila med njima, bila je širša in globlja od brezna. Na svetu so stvari, ki jih ljudje ne morejo premostiti. Doktor Hain je nosil to zavest globoko v sebi. Vzlic temu je ubogal in zložil svoje stvari v kovčke.

»Na železniško postajo, Friedrichstrasse, Planke,« je rekel.

»Odpeljem se za nekaj dni.«

Sofer ga je pogledal radovedno in sočutno. V zadnjem trenutku je stopil k avtomobilu Kurt in mu pomolll svojo veliko roko.

»Nasvidenje,« je dejal. Doktor Hain je postal mehak, ko je ležala njegova roka v toplém stisku Kurtovih prstov. »Morda nasvidenje, Kurt,« je rekel.

»Ali naj se peljem z vami, gospod doktor?« je vprašal Kurt.

»Rad bi se odpeljal od tod.«

Emanuel je samo odkimal z glavo. Avto je odpeljal skozi vrtna vrata. Hiša je ostala za njim. Zadnje, kar je videl, je bilo svetlo, razsvetljeno okno Rolandove sobe. Potem je ostala Irena na peronu s prisiljenim smehljajem na neutišljivem obrazu.

Se isto noč je doktor Hain prestopil mejo. Njegov potni list je bil v redu in s seboj je smel vzeti petdeset mark. Za njim je ostalo njegovo življenje v razvalinah, pred njim pa veliki Nič. Nekega deževnega jutra je prispel v Pariz.

Hotel VICKI BAUM
ROMAN Šangaj

Sledilo je nekaj minut, o katerih ni vedel Emanuel ničesar. Videl je že mnogo mrlčev, na tisoče v vojni, na stotine v bolnišnicah. Rezal je živo meso, ne da bi ga bilo groza. Potegnil je sinovo truplo iz vreče in ga preiskal. Rigor mortis* še ni bil nastopil. Našel je rano na glavi; s topim predmetom, morda s kolom je bila lobanja zdrobljena. Telo je bilo prepreženo z marogami. Obraz je bil videti ohol, nekoliko začuden. Doktor Hain je umil truplo, zatisnil osteklenele oči in si obrisal roke. Sam sebi se je zdel ko blažen. Poiskal je rjuho in pokrtil z njo mrliča. Jaz sem tvoj kriv, je pomislil, jaz sem kriv. Ugasil je luč, kajti rjuha je bila mnogo prebela. V temi je sedel kraj postelje, na kateri je njegov otrok polagoma postajal mrzel in trd.

Potem je bilo najstrašnejše, da je hotela imeti Irena vse luči prižgane, noč in dan

»Saj veš, da se v temi boji,« je ponavljala venomer. Jokala ni, nobenih očitkov ni bilo slišati iz njenih ust, pa tudi tolažila ga ni in nobene tolažbe ni sprejemala. Bilo je mnogo trenutkov, ko

* Smrtna odrevenelost.